

Qaçaxo Murad
(Мурадов Х. Ш.)

ŞƏWQ

FONDS
ROGER LESCOT

Qачахе Мырад
(Мурадов Х.Ш.)

ШəWQ

hайпетhрат
Ереван
1959

ՂԱՉԱՂԵ ՄՐԱԴ

ՇՈՂ

(քրդերեն լեզվով)

Հայաստանի պետական հրատարակչություն
(Հայպետհրատ), Երևան 1959

КАЧАХЕ МУРАД

ЛУЧ

Армянское государственное издательство
(Айпетрат)
Ереван 1959

ЖЬ АЛИЙЕ АВТОРДА

Ве бәрәвокеда тенә нәшьркьрьне чәнд шьер у поэмед мә. Нава бәрәвокеда һәнә шьер дәрһәqa wәтәнп'әрәстйеда, дәрһәqa ә'длайеда, дәрһәqa ә'мре к'өрде советейә азада. Чәнд шьер е бәдәwйенә. Дө-се qәлиботке ве бәрәвоке кемасиед мәрьва у ә'дәте кәвн бәлу дькьн. Дө поэм һатьнә ньвисаре дәрһәqa тәвгәлед шәр'е Wәт'әние Мәзьнда, мьqабьли зәвтчйед фашиста. Ч'ир'ока Мирзә Мә'муд һатйә ньвисаре сәр һ'име ч'ир'ока щьмаә'те у те һ'әсабе поэма эпикие.

Гөмана мә һәйә, wәки к'ьт'еба мә ангори qәwата хwә we нава хандк'арада һ'әwаск'арйе пешда бинә.

Q. МЬРАД.

EZDIKI.COM

҂ӘWШЕ ГӦНДЕ МӘ

Сьбәке нӧӈ, ӈавина р҆әнг,
Ӈьнәвше ал, т҆әвше қәшәнг:
Бьлбьли вьр ч҆ькә-ч҆ькә,
We дьхунә—бин нач҆ькә
У хәмьле п҆әрwаз-п҆әрwаз
Гәшәвәтьн ль ә҆рде наз:
Колхоза ша, даре чинар
Ль дора we буна ӈәвсар.
Чарнькала р҆әз у р҆әз,
Ле шиндьбьн г҆ӧлед гәвәз.
У шәw wьра хӧләхӧльн,
Электрик ле дьшхӧльн,
Ӈешин дькьн қьр҆ед бәре,
Мәрьв кәẁасә нәдәре.
Кӧтке пәмбу чилә-қәрқаш
Ль кәwшәнр҆а бунә қӧмаш.
Бьн сйа дара бае ӈеньк
Гәрмер҆а инк҆ кәтиә р҆ьк.
Ӈәбед фьтьқи бедәра,
Ноли дӧр҆е ль бьн бә҆ра,
Дькьшиньн бь чәwала,
Мәрьв ль доре кәwальн
Ль ӈәв тиньн бәнде дәнгбеж

У кӏэда хwэ тӏэмьзэ рӏеж
Бь архаин у пацьжи
Дьхьнэ эӏмбаӏре тӏьжи.
А wайэ тӏэwше гӧнде мэ—
Титал, машоц у рӏьнде мэ!

КЪЛАМА ӘʼДЛАЙЕ

Дәсте хwә бьдә дәсте мьн, һәвало, рʼабә сьбәйә.
Мьле хwә бьдә мьле мьн, һогьро, qам-qаме мәйә!
Әзи кʼөрдьм, тʼө инглизи, йане һьнди, әʼрәби зәнг,
Дәсте хwә бьдә дәсте мьн, әм нәһельн пешда бе щәнг!

Әм наһельн, wәки хунхʼөр щаркә дьне щәнг текьн кʼар,
Щаркә дьне хун бьрʼежьн у wеранбә гʼөнд у бажар,
Щаркә дьне де бьгьрин, домам гьредьн хелие рʼәш,
Мьрьн бәлабә нава дʼөне дәст мәрьве кеми сәwдафәʼш,

Һьм диа урьс, йа әмрикйа, йа һьнд у йа әʼрәби зәнг
Нахазьн qәтʼьл бьрʼьжә у дʼөнеда пешда бе щәнг.
Бой заʼре нава пʼечʼәка, бой әʼмре wани гʼөл у гәш,
Бой qизед эгьнә бәдәw, бой хортед тʼәлианә кʼәләш,

Бой говәнд мала бьгәрʼә, дәфчи тʼьм бежә „һәй шабаш“!
Тʼьлие кәчʼ-буке щаһьлда бьчʼьрусьн гʼөстилк у qаш,

Кале әхтиар т'асе һьлдә вәхwә әшqа бук у зә'ве,
Әм наһельн шаркә дьне дӧне текӏәвә нав саwе.

Әм наһельн, wәки хунхӧр р'абьн диса дӧне лəвхьн,
Әм нəһельн, wәки шьлт'ах п'ехәме ә'длайа мә хьн.
Wәки сьтqе мә һəвр'абә у щерге хwә әм тӏекьн йәк,
Сәр мәда нәе т'ӧ ә'дук у т'ӧ дӧжмьн у т'ӧ qəзиак!

Әм наһельн, кӧ хəзабьн дӧнеда мәрьве амут'ам,
Бьра ә'длайа р'у дӧне т'ьмшар мәр'а бьбә мьqам.
Wи мьqами wе бьстьрен жь кала гьрти кəта зар'а,
Ль зозана у ль дəшта, ль гӧнда у ль бажара.

Сайа wәлате мәи мəзьн, ньһа чине бьра,
Әме wəхтеда бəлукьн кəму фән у феле гӧра.
Һəр ә'рда у wәлата щерге мә qəwат у п'ьр'ьн,
К'е п'ехәме ә'длайе хә, әм qаната wан бьбьр'ьн!

Дəсте хwә бьдә дəсте мьн, һəвало, р'абә сьбәйә!
Мьяе хwә бьдә мьле мьн, һогро, qам-qаме мәйә!
Иро кьшиарьн щьмаә't, жь урьс кəта ә'рəби зəнг,
Шәр'е мә шәр'е һəqиейә, әм наһельн пешда бе щəнг!

КӘЧ'А К'ӧРДА

Аза у ша у бәхtwар,
Дота к'ӧрда we hатә хар,
Әw дьмәшә hеди-hеди,
Дьбьрьqьн бәре кәди.
Мори, мьрщан, базьне зив,
Ә'нийа кәвәрә ноли hив,
Гәрдәнә чил, бьру qәйт'ан,
Хәвхәвк тиренща тә'ва щан,
Т'ьли-печ'и т'әв мумаи.
Гӧли се та hур hунаи,
Дьран сәдәф, левә нарин,
К'ӧсӧл, щәмал же дьбарин,
Бәжнә бьльнд, деми кәwас,
Сурәте сор щот хале хас,—
К'ане, к'ӧйә, чь то ә'рда,
Ве шветейә кәч'а к'ӧрда....
We нава зәвийа колхозе
Шӧхӧл дәста дә'w у дозә,
Wәхта бадькә к'еләндийе,
Дьле мьн пәйи дьбә бәнгийе.
We чок дайә чока мера,
Ноли ә'рфу, ноли шера.
Пенщ п'арт машине щи-waркьр

Ани бедәре валакьр.
Йане wәхта дьчә ферме,
Мәрьв нәwaca we кӏелме,
Нав чәнд дәqада печйе жир
Тъжи дькьн вьр әʼлба шир,
Бәрэваре, нав нәwасе
Говәнд гьрт, кӏәтә рәqасе,—
Кӏане, кӏöйә, что әʼрда
Ве шветейә кәчӏа кӏöрда...
Wәхта сәра дьбистане,
Әw дәст тинә öлм у зане,
Чь то эгьн, чь то пьспор
Харьн чӏәʼве рәшә у мор,
Сәр кьтӏеба дәстньвйса,
Нав hогьра, qаме сиса.
У бәр дәзгә әw дьмәшә
Дәви бь кӏән, деми гәшә,
Рʼоже сәд пенщи сәләфа
Дьqәдинә лöтʼве шәфа,
Хорте эгьн әw дьбинә,
Бь дьле хwә дькәбинә.
Бе qәләне малхьрави
Әw дьчә дьбә кәвани,
Кӏане, кӏöйә, чь то әʼрда
Ве шьветейә кәчӏа кӏöрда...
Йан ль идаре диwане,
Бәжна тәлийан та рьнане
Рʼуньштийә бь фькра нур,
Сәр дәрәще гьрә у кур,—
Бой щьмаәʼта советие

Əw пешда дьбə хашбəхтие.
Бе зерандьн, нуч'ке ч'ер'а,
Изьн һьмбəри изна мера,
Дьле саи, əшq у т'əмьз,
Бь р'йа партиа мəйə ə'зиз,
Нав нəму мьлəте аза
Че дькə р'ӧк'не мьраза.
Шəwqа п'еле хəбата зор
Ə'мьре гӧлгəш һьмбəри жор,
К'ане, к'ӧйə, чь то ə'рда
Ве шьветейə кəч'а к'ӧрда...

ЛЬ СӘРЕ ЧӴЙА

Ль сәре чӴйа,
Р'әх бәләкийа,
Ӄәзар рәнги
Бь қәшәнги
Бьнәвш вәбун,
Мьнр'а шабун,
Әз зә'ф т'ибум.
Дьле кӧр'и
Нәсьт'ьри—
Бь қьр'ащи
Дьқьщқьщи,
Нә жь гәрме,
Нә дәст аве,
Нә жь сәрме,
Ле дәст кawe.
Р'йа дьла
Дьчә дьла,
Дьбә щәмәда
Ӄәзар гӧла.
Мина пәлт'а
К'aw ль wьра,—
Әw бу сийа чӴйа
Р'азам бәрда,

Əwe ћьлда
Ə'йнə—гӧлав,
Əw р'йа дьла
Жь соргӧла,
Чекьр хəмла
Ќӧба зəрийа.
Мьн дьле хас
Гӧлəк же хаст,
Əwe шəрм кьр,
Мьн инк'ар кьр,
Жь дəст ќӧбе
У we к'əрбе
Дьле бьр'чи
Дьqьч'qьши.

ЊЕЙ ҚӘЛӘН

Њей қәлән, қәлән, урт' тә бьқәлә,
Чь мьләте к'ӧрд буйи т'әшқәлә...
Чьқас қизед щан, чь хорте тәлийан,
Мьраз ч'әвда ма, тӧ баисе wан.
Хәбат у шәр'да—әw шере навдар,
Бәр тә шәрмокә, бәр тә дәст т'әwар,
Бәсә, Њей қәлән, урт' тә бьқәлә,
Сәр мьләте к'ӧрд бьби т'әшқәлә.
Чьқас дьле гәш, хорт-қизед нәдәр—
Њәвдӧ кәбанди, бь Њәв сәwдасәр,
Әвинти ль wан, ноли Мәм у Зин,
Тӧ Бәк'ое wан-мьхәнәти к'ин,
Ль сәр мьраза т'ьме ә'wани,
Ле т'ӧ кәсир'а тә хер нани.
Бәсә, Њей қәлән, малwеран қәлән,
Сәр мьразе щан бьби т'әшқәлә.
Гәло дькарә поле кор у п'уч'
Њӧба дьл бинә хwәр'а текә қуч'.
Йане чәнд хәлат, бьзьн, бәрх у пәз,
Әвинтие биньн хwәр'а текьн р'әз.
Нә пешийа готийә: қәлән набә wар.
Т'ӧ кәси қәлән Њәла т'ер нәхwәр.
Хапхапок қәлән, урт' тә бьқәлә

Чь сәр мьраза буйи т'әшqәлә.
Ле lawe Фьндо, кӧ тен хазгини,
Дьбә к'ьнеле бебәнд-дьзгин:
У ч'ә'ви ле qӧл, хәйсәте ч'ькус.
Дьл дьqәр'ьмә, педа дьбә буз,—
Әw мала зә'ве п'урт дькә-тинә,
Бәр бь мала вала qизе дьшинә.
К'а бавти кӧ ма, кӧрдумда qәлән...
Сәр мьләте кӧрд буйи т'әшqәлә.
Ма бавед урьс, әрмәни у гӧрщ
Бе qәлән сазкьрьн шәһәр, там у бьрщ,
Бьнһер' әw зәwащ у ә'дәте wан
Сәба хорт-qиза дьбә мейрищан,
Ле нӧба wана йа мә нә кемтьр
Әвинтийа wана жь йа мә четьр,
К'ане к'ара тә, малхьраб qәлән.
Сәр мьразе щан буйи т'әшqәлә,
Бьла әw пеши хере нәбинә,
К'е тӧ нӧнарти, к'е тә бир тинә.
Бьла әw мәри шьл у шә'тбә
Р'ӧн ле бьк'ьшә, жийн ле р'әшбә,
Мә'змә'зк ле бьшке, аqьли фә'шбә,
Р'ожед дӧне т'ьм сәрида р'әшбә,
Т'ур'-думька wи дӧне бьqәлә,
Ощах ле весә хwәда бьк'әлә,
Бьла мьраз т'ьм ч'ә'вда бьминә,
К'е жь вьр hада qәлән бьстинә,
Бәсә, ло qәлән, урт' тә бьqәлә,
Чь буйи бәла, буйи т'әшqәлә.

МӘРИ У МӘ'Р

Р'оке йәки бәләнгаз
Һьлда wәрьсе чәнд газ,
Чу дәв заґе бәр зьнар,
Ґопкьр сәргин, қьрш у дар.
Wи дит бәр хwә, бьн кәвьр,
Мә'рәк һесабуйә wьр.
We хwәда дьқәпьчә,
Һьндьк майә бьә'щә.
У ноли қӧтәки дар,
Бьн кәвьр майә нәчар.
Мерьк гӧнә ле ани,
Дада кәвьр һьлани.
Мә'р вьр да хwә тәвьзи,
Да пәй мерьк бь лязи,
Wәки әw мерьк вәдә,
Р'ӧк қальбе жи дәрдә.
Мерьк гот... „Пәй, бьмбарәк!
Әвә қәнщи р'ьһаләк!..
Мьн тӧ дәрани дәwла
Тӧ сәр мьн буи бәла".
Мә'р гот:—„Ньзани, кӧр'о,
Әз тӧ дьжмьне һәрр'о!
Қәт набә, тә бәрнадьм,

Әзе вьра тә вәдьм“.
Мерьк гот:—“Буи qәда!..
Әм биньн аqьлбәнда,
Бьла к'аг'әзе вәкә
К'ане, к'и жь мә ньhәqә“.
Мә'р qаил бу wе qәwле,
Әw hьлк'ьшианә п'але.
Дитьн:—Р'увик wеда hат
К'ефа хwәр'а дьньват.
Шькиат кьрьнә р'уви—
Эгьне дәште к'уви.
Бәр аqьлбәнде мәзьн
Wана hәвдӧ кьр газьн.
Р'уви гот:—нәднә ч'ер'а,
Бәр маqул у щамера!..
Әм hәр'ьн бәр заг'а wа,
Әз дәрхьм qьраре хwә.
Wәхта hатьн бәр кәвьр,
Р'уви гот:—дә wәрьн вьр.
Мерьк, кәвьр hьлдә ләз!..
Мә'ро тӧ бьнда вәләз!..
Мә'р щийе бәре хwә р'ахьст,
Мерьк кәвьр сәр дахьст.
Вьр дәрбазбун чәнд дәqә,
Р'уви дәнге хwә накә.
Мә'р гот:—„кӧр'о, аqьлбәнд!..
Кәвре гьран р'ӧке мьн стәнд.
Дә зу дәрхә qьраре,
Мә hат wәхте фьтаре!“

Р'уви дела хwə hьлда
У бəр мə'р wa хəбəрда;
„Ве четьр qьрар т'öнəнə,
Жь мə'ра ит'бар т'öнəнə!
К'и кö qəнщийе набинə
Бьн кəвьрда дьминə!“

НӘХWӘШИЙА ПОЕТИЕ

Р'оке, бьһара р'әнгин,
Г'өл к'әwшәнр'а бун бәнги,
Qьжьк у к'ома ч'ета
Хwә кьрьнә бәнгзе поэта.
У нав эла п'ъргьран
Гот: „Әмьн дәнгбеже дьлан.
Һеч'ьн һәму дик, мьришк,
Т'әне к'өмке мә көришк.
Әмьн шьерзан, зьманзан,
Ле е дьне т'әв нәзан".
Wан һьлбьр'и сәре хwә,
К'аг'әз дан һьмбәре хwә
У ле кьрьн qьжбәләк,
Ле нета wан т'әв көләк.
Паше готьн, „ч'ьлури,
Ч'ьлури, һәй ч'ьлури...
Ч'ьлур гае оламе,
Г'өһ гьртьн кьрнә каме".
К'ән руч'ке wан тәиси,
Wәхте әв „шьер" ньвисин
Паше пәй һәвдө дан,
Эле кьрьн мьж-думан.
Qьжьке кьр qьр'ә-qьр'

Ҟәта сәре ҟәмуйа бьр.
Ч'ьвике дит, кӧ qьжьк, ч'ет,
Ҟатьн у бунә поэт,
Әw жи чу сәр wе нете—
Бист шьер шандә газете.

EZDIKI.COM

ӘРМӘНИСТАНЕР'А

Ĥəзар бьĥар, ĸəзар ĥавин,
Ĥəзар щьнəт бь тə вəбун.
К'əне ĸəзар тə'ве зер'ин,
Дитьн qьнийат у т'əв тə бун.

Тӧ wəлате мə р'ьк'не р'ӧĸа,
Хəзна ĥелма ə'мре р'əĸəт.
Чьqас мəрийа бь жийина ша
Ль сьнге тə дитьн сəĸəт.

Əз бир тиньм р'оже бӧĥӧри,
Wəхте Əрəз бь хун дьк'ьшийа,
Дəнге ə'wраи кӧл у гьри
К'ətə т'əв сəwта жьнəбийа.

Əз бир тиньм р'оже бəре,
Wəхте тə'ве нəхаш дьлист,
Wəхта ль ĸəwше у сьвдəре
Дьĥат дəнге гӧлле инглис.

У əм ĥьнгавтьн дуйе гӧлла,
Сӧр'е, хич'е гьра-мьла.

Әʼдуйе мә—дашнак, бәга
Ль сәр бәхте мә бубун бәла.

Әз бир тиньм нав думане,
Әʼгите мә пеш дьлвин
Әw дькәтьн ль мәйдане,
Хуна wан әʼрде дьмәи.

Мә тʼопкьр тәйах бәр we сәрме,
Бәр чьрʼкинийа ль we дәме.
Кö әм дәрен сәр рʼйа аза,
Чекьн әʼмре тʼәзә у ша.

У wалатәки кʻафи у кʻун
Бь шәгәра пʼала мә дәстани,
Мә рʼет qьнйат, мә рʼет хун,
Мә сосиализм ль тә дани.

Иро щьмаәʼта мә мерхас
Тә wәр дькьн кәзар awаз!
Иро пʼалә, иро гöнди,
Бунә бьрайе hәqә щьнди.

Иро... бь пʼәнще тәʼвәкә дьн
Тö гәрм дьки жийина мьн!
Иро әзьм, кöрʼе гöндийа,
Дьшиньм тәрʼа шабуна хwә!

Кәзар бьhар, кәзар hавин
Кәзар шьнәт бь тә вәбу.
Кʻәне кәзар тәʼве зерʼин
Дитьн qьнийат у тʼәв тә бун.

ДИКЕ ГӦҺП'ЬРЧ'

Һәбу дикәки гӧһп'ьрч',
Һет qальми, ноли, ҥьрч'.
Әw һедика чу мале
Мьришк дәрхьст пунгале.
Ани т'ер'а хwә р'әнгин
Ль жьне кьрә qәшәнги,
Wәки мәрьв бьнһер'ә
Бәле, әw дик чь мерә...
У бәр гәрма бьһаре
Бәре хwә данә базаре.
Дахьл бунә нав шәһәр—
Һәр щийа дьк'ан, к'уч'е бәр.
Һәр щийа т'ьжи дик у qаз,
Дик qӧр'ә бу ноли баз.
Qут к'ьр'и у т'ут к'ьр'и
Се-чар һоqә п'урт к'ьр'и
Ани т'ер'еда щикьр,
Т'ер' бь әшийа т'ьжи кьр,
Да сәр пьшта мьришке,
Жь бар хwә да ә'нишке.
Дик хwәр'а к'әтә пешийе
У зу бәре хwә да ч'йе.
Бада сьмеле п'альк,

Һәр сьмел гӧрзе кърък.
У әw баре гьрани
Мьришке анщах дьани.
We дәве хwә вьр жәвкьр,
Жь мере хwә лавакьр,
„Меро, нә әз бьрчимә,
Әз wәстийамә, әз т'имә,
Ћәта бине нәстиньм,
Нькарьм бар һьлиньм".
Дик ле һерс бу, кьрә qир
„Тӧ мьн буйи qир у сир,
Qиза мьришка бәләк,
Нав киләйә кәпәнәк.
Тӧ бе әбур, бе намус.
Шәрма руйе тә буйә пус.
Әw кәнге бу мьришка
Нан хар бәр qаз у дика".
У дик пар'а вәгәр'ийа
Ћиткәк да дәв у руйа.

* * *

Сәд кәйф, wәки дике wa
Р'асти мә тен нав мера
Дьчьн пәй ве qәләте
Жьне дьдьн хәбате.
Хwә жи дькьн фикә-фик,
Ноли ви мират'е дик.
Паше дьбен әм мерьн,
Әw мер ниньн—qьлерьн.

QЬСА ЩЬМАӘ'ТЕ

Р'ок'е, hавина чьли
Нә баран hат, нә шьли.
Чайир у нан, у бьнәвш
Шәwьтанд вьр тә'ва гәш.
Гӧнди чун щәм шех-п'ира,—
Wәрьн кале фәqира.
Wан гот:—"бьдьн qӧрбана,
Шәржекьн ми-бәрана
У hәр'нә бәр ощахе
Баран we бе we чахе".
Гӧндийа дәст хwә т'әwар кьр,
Зиана гьран ль хwә кьр.
Диса ә'зман ч'ик-саи
Нәбу шьли-ә'wраи.
Шеха дит кал хьравә,
We бәлбуә wан навә,
Wана вьр дәрхьст кӧнӧр—
Хапандьн жьн, мер у кӧр'.
Жь wан шеха нә'тьк дәq,—
Ч'ә'в фьтьqи ноли бәq,
Лев дальqи, чаwа әлк',
Фәнәгори у бь дәлк',

Бәшәра тъм нәхаш,
Һатә бәр қәлаха рәш.
Жь жьна у жьнәтӏи
We хаст һьнәк бьрноти.
Һьлкъшанд бевли кинор
У готә wан әwa qорː
—„Бәлки ощах wa весьн,
Һун чь тәшийе дьресьн...
Әрд ньшк буйә бе баран,
Мә кем буйә вьр адан.
Зьһа бунә дошани.
Сәр мәда һат хизани.
Һун ньзаньн чьйә мәни.
Qөдьхли мә дьжәни.
Пер ль бәрбәнга сьбе,
Һе кәw нәкәтә qөлбе,
Әз дәркәтьм һесуйа һан,
Жьна Qасое шьван
We руньштийә сьвдәре,—
Дәстданә сәре кәре.
Бь qьмqьмьк, рәхт, тәмәзи,
Мьрщан, морийе awази,
We әw сәри хәмьланд,
Паше qотьк ле аланд,
Дьрав резкьр щенике
У чәл кьр бәр шемике,—
Бьн сьрсуме бән дьреж,
Кө же дәре кьлед реж.
Ләма әм бун тәнгәзар,—
Бе нан, азьх, бе сьтар“.

Бәʻса шеха нәʻтьк дәq
Чу сәре мәрьве ћәмәq.
Нав гӧнд бәла бу әв дәнг,
Ћатьн кʻӧләк у чәләнг,
Да пешийа wан шеха ћан
У чун бәр дәре шьван.
Шех гот: „Ћей, qәмәре...
Зу дәрхә сәре кʻәре...
Мә qати бун рун у шир,
Тӧ вьр буи qир у сир“.
„Шехе чь кʻәр, чь сәри,
Тӧ чь qәде дьгәрʻи“...
Шехе гот: „Ло-ло, ле-ле...
Әв мә бу тәнийа селе.
Кӧрʻо ћун мер—щамерьн,
Чѣ qәмәре нәwерьн...
Wәрьн wейа әʻрде дьн,
Дәст у пʻе ле гьредьн,
Әм ћәрʻьн жь сьвдәре
Дәриньн сәре кʻәре“.
Жьнке дәст xwә тʻәwаркьр
Бәр wан сонд хар... Лава кьр,
Кӧ әw ћаж сәри нинә,
Wәки гӧнә пе биньн.
Wана гӧћ нәда лawa,
Дәст авитьн пʻеш-дawa,
Жьньк ћеди әʻрде дан,
Дәст у пʻе ле гьредан.
Анин балтʻә, тәwр у мәрʻ
Кʻолан бьн шемика тәрʻ.

Шехе ҥәлан да хорта,
Хwә-хwә р'уньшт сәр п'ота.
Хwәр'а wана мезә кьр,—
Туре дәрәwа вәкьр:
—Тьште hада сәрwәхти
Дьк'әт баве мә р'ә'мәти.
Р'оке wәхта зозана,
Мерг, чайир у р'ьҥана,
Wьра hьн пәз у ч'еләк
Зӧhӧм нәдан т'ӧ к'ьләк.
К'әтә эле зеwә-зеw,
Wан р'ьщьфи дәст у лев·
Ҥатьнә qонаха мә,
К'әтьн бәр ощаха мә.
Баве мьн wә ширәт кьр,
Бәр мьшуре дӧә'а кьр.
У әw шехе сәдә'нийе
К'әт пәй мә'нийа qӧдьхлийе.
Гәр'ийа qӧч' у бьщаха,
Ҥесуйа у ль алчаха,
У синоре щоләки
Се п'е дит бәр конәки.
Бәр дәре конәки бәр,
Ле дардайә мәшка тәр'.
Сәр мәрт'анге к'иләре,
Ҥуре кара хәзале
Гьредайә бәнька,—
Шьк нәк'әвә жьнька.
Баве мьн ҥур ани хар,
Чу бәр ч'әме к'әнар дар.

Әглә нәбу—we гаве
Ḥур авитә нав аве,
We лә'зе баран бари
Бь т'әви у хөбари.
Ль эле бу фьрәи,
К'еф у дә'wat у шаи".
Ḥәта шехе qьсә кьр,
Мера ч'ә'л п'ьр' фьрәкьр.
Wәкә 'рьм у нивәке,
Ч'ә'л к'ур кьрьн бинәке,
Ле wана ль т'ө дәре
Нәдитьн сәре к'әре.
Ньшкева бу qьрч'ини,
П'әкийа чивийе бәрстуни,
Т'әп бу бане шемике
Сәр мәрийе бәр ч'ә'льке.
Офә-оф у qирә-qир'
Ḥат жь к'ома ч'ә'ле жир.
Ḥьнәка п'әльхи дәст,
Сәре Ḥьнәка вьр шкәст.
Шехе зу бәр вәк'ьши—
Т'әне щеник к'әр'ьши.
Гөнд бу Ḥәwар у гази,
Т'әмам бәр ч'ә'ле бәзин,
Мер же дәраниnә дәр,
Шуштьн дәст, сәр у нәдәр.
Ḥәсийан мә'нийа we qәзийе
Феле шехе—щawьзийе.
Пешда гавда Ḥаме кал,
Готә к'ома Ḥати бал:

—„Кӧр'о, нә жьна Qасо
Бәр пез буйә дуажо.
Т'әне весбе зозане
Әw дак'әтә аране.
К'ӧ шехе сәре к'әр'е
Пер дит щәм we сьвдәре...“
Т'әзә гӧнди хwә нәсийан,—
фәне шехе әw хапийан.
У әw фәне шех-п'ира
Әw кьрьнә нале фәqира.
We р'ожеда һәр щара,
Ко хәбәр те нав зара,—
Дьбен: шәр' у шьлт'ахи,
Вьр', дәрәw у бабахи
Жь шех п'ира пешда һат—
Дӧне педа т'әв һьнгавт.

EZDIKI.COM

ТӘЙАР

Гәлие кӏурда Терек дьләмә бь гӧр.
Гәш һәр алийа бьһар дәрте жь бӧһӧр
У қалчичәк бунә хәмьле титал—
Шьрке сьпи—аве канийанә зәлал.
Һе те хане тӏипйе щәнгә пьш зьнар,
К'ола тәбиәт хwәра кьрийә йәк wар,
Ль wедәре, щийе дӧжмьне бәди-һар
Дьхаст челкә жиин, азади, намус
У мәрьва текә қуле әмр мьруз.
Ле Wәтән вьр, ноли дайк у бава.
Бь газийа хwә гӧрә, ноли алава
Тәми дьдан: хайкьн дьлда кӏине,
У дӧжмьне бефәм текьнә кӧлине,
Кӧ намусе дькә поле кори-пуч
Һьн дькӧжә заре дәргушә бесущ.
Дәнге Wәтән дәрте ширьн у awаз
У дьбежә: „ньзкьн һун мьн-кӧба хас,
Чawа домама ньз дькьн бь нари,
Чawа wана һун хай дькьн диһари.
„Бьбьн бәрһеже хәwа мьнә рькәти:“

* * *

Ћенькайа сьбе пирәк дәркәтә чоле,
Тох ћьлдабу, мьсинәк ава канийе
У дьстьра, ньзам кьлам бу, йане qәwл,
Дьшульки ноли дәнге гәлтә әwр.
Ле дәве ре, бьн сийа дара чинар
Qазахәк wьр, ноли тәва гәнщшәмал,
Ћур дьћуна гәwлазе хашхашка бин
У дадани сәр кәвьре тьрба әвин.
Бь дәсте ћоста, йан qәләма зор кәмал,
Бь нәрфе зер сәр мәрмәрда бу шәмал
Сәрћатийа wи: „Мерхасийеда ћат көштьн".
Хәбәр кемьн, xwe сәрћатийа wи гишки
Шьро накьм бь ћәкәле зу дани.—
Лазьмә кьтеб у wәде дьлбьлийани.
Wәдә бе баскә, ле вьра зу дьфьри,
Щийе алткьрьн бәнгзе xwә гәш дькәни
Нава щәнгеда у чьркинийа нәсне сор
У гьрмьнийа топе пола зор бь зор.
Пире нәрма вәгәрийа бәрбь qизе
У готә we бь нөба ширьн, келма де:
„Бежә, дәлал, мере тәйә, йане бав,
Әскәре көшти, кө дьбарини ћесьр-ав".
„На, на... әw ћәвалбу нав qале.
Wәхта бьруск дьчьруси ль гале,
У дәштед мә xwә кьрьбун хелийа рәш,
У вәдьшарт дәргуша xwә дийа нәхаш,
Ноли көрка, жь тәйре дәщали qәртал,
Wәхта әрде дькьр гази, налә-нал,

Бь бьрина кур—хәдари һьн бәдкал,
Һатә щәм мә жь чийае Әләгәза дур
Хорте щаһьл—Тәйаре бь ширьн нур.—
Көре көрда пьр фәрасәт у кәмал,
Дәви бь кән, хала сурәте шәмал.
Ши шьро дькьр сәрһатийа хwә эвара.
Нола шарур дьчькчканд жь дара,
Жь әмре хwә у щаһьлтийа мә әйан,
Жь хәбата нав колхозе бу бьлийан.
Щарәке жи әм топ буҕунә сәр һәв.
Гәләка шьр ҕәндә давитә сәр һәв.
Мьжулийа мә кән бу, лаqьрди—рәqас.
Тә дьгот жь мә һәр әскәрәк у һәр кәс
Тәк wәльдийә бона кал-wәхте зәф сәрт.
Бона шәра, ҕона щәнга у көщәт.
Ль нав qале мә хwәра дьдит мәщал,
Кө әм шабьн нава чәнд дәqе һеса.
Гьлийа бежьн, бьдьн һәвдө әм пьрса.
Тәйаре мә кәтьбу нав мьтала.
Ши сәри һьлда готә кәмуйа-һәвала:
„Wәхта мәрьв тинә бир әмре ҕәре,
Дьһа бь зор у көба дьл-щәгәре,
Әw кьз дькә жь әмре мәи фьрә.—
Щаһьлтийа мә бәхтәwар у пьр гөрә...
Бәри инглабе мала мә дьма Р'оме.
Әw жи дьжин qөнще тари—нав гоме:
Тьме бьрчи, бе сьтар у тьм бе нан,
Бе мьлк-һәҕун у бе изн у бе гөман.
Де-баве мьн худан дьретьн кәwшән

Ле щәм wана тӧнәбу қәт чәнгәк дә'н,
К'әда wана аґа у бәга дьхар,
Әw жи дьман бьр'чи, бәләнгаз-стӧхар.
Т'әне бь сайа фьрqа мә-коммунистийе
Әw азабун жь we зәлулийе у тә'рийе.
Xwә һәр гьлийе шәвберийа мә-тари
Нае готьн, wәхта агьр дьбари.
Xwә алтґкьрьн һеса нибу сәва мә.
К'озийе гӧнда һәла дьдьн щава мә"...

. . . . . .

Р'ожәкә сар бьруск дьбари ә'рде.
Wa гӧнде мә. Тӧ дьбини we т'әпе.
Әw wьрабу у чьркинийа сар дьһат,
Ә'рд у ә'зман, һәр алийава дьньват
Жь дәст т'опа у бомба п'ьр' мәзьн-һар,
Кӧ зипьки һәр алийава дьһьтьнә хар.
Qул нькарьбу сәри дәрхә жь типийа.
Жь нькала гӧллә гӧрти дьзукийа.
Щәнг гәләк бун, ле т'ӧ щара шәнге wa
Нәqәwьмийә ль т'ӧ дәwра, ль т'ӧ шийа.
Паше ләмса кьрнә гази у һәwар,
Бәрбь мә һатьн ноли гӧре дожәдар.
Жь wан читәк к'әт, йа дьн р'абу у qжийа,
Хуна wан жи ль ә'рде сар ньхм пьжийа.
У ньшкева вьр шәш ләмсе бе амьн
Жь щи р'абун у вьр кьрьн qәста мьн.
Мьн агьр кьр, йәк к'әт, йе дьн... We шунда
Гӧллә ль мьн к'әт, ә'рд сьнщьри бьн мьнда.
Бәр ч'ә'ве мьн ә'зман бу ә'рд-зьвьр'и.

Р'онкаи бәрә-бәрә тәмьри,
Әз бәста мам, ноли мәйте дәмьни.
К'ьзбәте мьн йәки дәсте хwә аланд,
Әз к'ьшандьм, бузе бьрин кәрьканд.
Мьн ч'әв вәкьр қужийам, ноли гӧре чийа.
Дӧжмьна зу әз дьбьрмә алийе хwә.
Ле вьр Тәйар, әw Тәйаре дьл-щәгәр,
Банзда wьра, hәр шәш кӧштьн бь р'ька гәрм
У әз аним. Ле ньшкева бу гӧр'ин,
Танке „пьлнг" сәр мәда зу дьхӧр'и.
Лә'зәк мабу, ле we шунда хwә зани
Ньha тәр'а шьро нәдькьр ви щани.
Тәйар вьра бу пьльнгәки шьпук.
Минәк hьлда мьч'ьқи бу дәвда т'ук.
У шульки бәрбь hәждадә бь ләзи,
Мин гьреда бь бәжна хwәйә нази.
Хwә авитә бьн, hәжда бьә'щи ә'рде ма
У алаве тәwше wи зу да бәр хwә.
Бәре жи hәбун ә'гит, мерхас у бәдәw,
Ль мере wa дьбу нета хәwна шәв.
Әз тәвьзим, мьн дьк'ьшийа хуна ал.
П'ор' сәре мьн бубу пәнире р'ичал.
Мьн де ани бир. Де ширьнә у дәлал.
Ньзам чьр'а, wәхта мьрьн бәр ч'ә'вә,
Те бира мә әвинтийа де у бавә,
Мәрьв т'ьре әw мьрьне hесабә.
Лә wәт'ан вьр сәре к'әмуийа дьгьрә,
Qаната дьдә, мәрьв бь тәйра дьфьр'ә!
Мьн т'ӧ лә'за ӧнда нәкьр хwә гӧман,
Ч'ә'вньhер'ийа hәwар у газийа дьмам.

Wеда дькьр бәр ишьqа хwә думан,
Кө hеса бьн жь фькра гөрә у нәкер.
Ле шькле Тәйар, әw Тәйаре ноли шер
Бәр чә'ве мьн бубу кана щьлә'те.
У п'алара дькә сәфәр-көщәте.
У әw wьра мьр, wәки әм бьминьн сах.
У дәште мә бьхәмьльн бь гөл у бах,
У зарe мә hьлчьньн бинәкә хwәш,
У әмре wан дьhа шабә бь гөлен гәш.
Ле we шунда hәвала әз аним мал,
Бьрин сахбун, кө'табу сәфәр у qал.
К'е чә'л кола, әw хwә-хwә кәтә чә'ле,
Ноли кьрча кәти т'әла нав дә'ле.
У нака мьн кьрийә qәсәм у qьрар,
Кәта сахьм ру дөнийае әз hәр шар
Жь көлилка нөh бьhара мә рәнгин,
Әз Тәйарра текьм hекәла бәнги".
Чәнд hесьр hатнә хар жь чә'ве пире
Бәрбь qизе чу, бь әвинти готә we:
„Т'әбийәта мә дәwләтийә—дәwләти,
Жь we дьwальдьн әгит жь hәр мьләти.
У qәwзе гөл we жи чьни, гөлед ал
У дани сәр т'ьрба хорте мә, Тәйар.
We рожеда гава hәр гав тә'в дәрте,
Дө qәрәт'у жь гөнд бәр бь qәбре тен.
Дора т'ьрбе тәмьз дькьн бь дәсте хwә
Бьра вьр жи әw нәминә т'ө бе хаи.

EZDIKI.COM

Р'АСҺАТЬНА Р'УСТАВЕ

Чәндәки пеш р'окә бьҺара р'әнгин,
Wәхта к'әwшән хwә wәргьрт хелийа Һешин,
Баг хәмьлин к'обара г'ол вәкьри,
Бина к'олилке шәрqеда ньтьри,
Ч'ькә-ч'ька бьлбҺли ҥәзар аваз,
Бәр п'әнщәре фитинийа ч'ьвике наз,
У Һьн дәнге зар'а, qуртин у qужин
Т'билисер'а бунә к'ьлама әвин,
Гиви, щинар у Һогьре мьн дәлал
Бәнгзвәкьри сьлав да мьн Һатә мал,
Т'әглиф кьрьм, к'о Һәр'ьн ч'әвр'онкайе
„Т'о дьзани,—wи готә мьн,—чь шайе...
ҺогьрЕ мьн полаҡәле ә'йанә,
У сьтqе wи т'әмьз ноли ә'зманә.
Wәк Р'устави, шәҺәре мәи т'әзә,
К'ән у шаи сәр ә'нийер'а дьбәзә.
Мәрьв ҥьзмәк'ара wи у нәдәре,
Дьбе р'ое т'о дәрнәе, әз дәрем.
Әw дьзанә qәдьре ҥәсне qәwин
У хәисәте сова к'уре сьнщьри.
Т'ьре гәрма дьле хwәи нәҡәwин
Әw давежә нав мәдәне сьнщьри.
У әw ҥәла гәрм ньшкева те хар

Дӧхӧлхӧлә, зу дьчә қабед к'ар
У wьр сар дьбә, қәwин т'ар дьбә
Бой Wәт'әне мә шәмал зар дьбә,
Нава зә'мәте xwәи ә'гити,
Иро да Wәт'ән wи нәлал сәди!
Әw буйә ола щаһьлтийа титал,
Навк'елка зьрав, деме хәт у хал.
Әм һәрдӧ зә'ф зу жь мал дәрк'әтьн
У сәр соқаqе дьреж-бәр к'әтьн
Мә ширьнаи у бохче чәрәз
Вьра гәләк стәнд һәв п'еча-қәрәз,
Нава т'уме р'ез йасәмана гәш
У даре р'әза, кӧлилке бин xwәш.
Авто „Победа“ мә гьрт ле сийарбун
Бәрбь Р'уставе we лә'зе харбун

* * *

Wәхте чун wьр-мале мезәкьр,
Пирәдекә к'aw дәри мә вәкьр,
У ду wep'a һат кәванийа бәдәw
Бохчә дәст мә гьрт у дани сәр һәв,
Паше т'әглиф кьр қонаха фьрә
Мал у дәзге we дьла дьк'ьр'ә.
Чарньк р'уньшти меване хирәт
К'әтьбун нава готьн, мьслә'т.
К'ән ль деме wан т'ьм чьрqас дькьр,
Зуда нәмуйа вьр һәвбу нас дькьр,
У дьһатә хан нә щарәк-дӧдӧ
Wан дәрбаскьрийә шаи щәм һәвдӧ.
Т'әне әз бум вьр нав wана нәнас

У ӈльдьчьни гәрм жь дьле хас.
Ӈьнәка дьгот, фькьр дьгори,
Кӧ wәхтәкә кьн пеле Самгори,
Кӧ нава чийада ӈатьн бәндкьрьн
Сәр дуза жере we текьн гӧрин.
У әw кәwшәне ру ле тәрьки
Бәнгьз ле мьчьqе, жийн ӈәрьки,
Ручке хwәи qьр, хам у хопан
We аведакә, педа бьвә щан,
У бьхәмьлә щьвета бука
Бьна хаш дәре кәтани сука.
Ӈьнәка дьгот, нава wәде кьн
Әме жь тәве шәмале ӈьлдьн
У Руставера текьн хәмьле наз
У әw бьрq вәдә кәзар рәнг-аваз.
Гәло чьqас пьр нет у мәрәм
Роже зу дәртен дьле wани гәрм...
Нә әwьн хаи, нә әwьн хӧдан
Чь кӧ че дькьн wанра дьбә кан.
Ньшкева дәри ӈедика вәбу
У хае мале тәв кома мәбу,
Навмьла фьрә, у дәве бь кән,
У бәжна бьльнд, навкелк у бәдән
У бьруе wи рәш, ноли qәйтана
У деме qәмәр—хәмла зозана
Хәбәрдана wи тәв кӧсӧл-щәмал,
Жь бәнгзе бәдәw дьръжә шәмал
Кьрьнә бира мьн роже щәнг йәqин
Ӈәвра дәрбас кьр wәк бьре ӈәqи.
„Пәи... Әвә малхwе у хае мале“.

К'этьм бəр п'еле нет у хиале,
Бь кəмде хwə əз вьр р'абум п'ийа,
Мьн əw кəмез кьр, чумə дəст у р'уйа.
„Тӧ вьри... Сахи“. Мьн əwи пьрси
Дьбə əw хəwнə, нə мьн ви дəсти.
На, баwар накьм, əw нə ӧсанə
Нə бь ван дəста-дəсте бьранə“.
К'əла hесьра молəт мьн бьр'и
Нькарбум бежьм: „Мьн тӧ ч'ə'лкьри“.
—Нə тӧ Мгеладзеи.—Мьн əw пешда да,
—Əw—əз бь хwəмə,—wи щаба мьн да.
Ле р'асти готи əз тə нас накьм,
Нае бира мьн, əз чаwа бькьм,
—Чаwа нькари бини бира хwə.
Т'əв həв нава щəнг мə шəр'кьр, бьра.
Т'əв həв мə дьхар, т'əв həв р'адьзан
Дьqьнщьлин həв бьн п'əр'е ə'зман.
Ле малхwе мале, ноли нəч'ара,
Мə'т бу ньhер'и кəму гӧhдара.
Мьн зу бирани р'оже сəрт у сар,
Р'оже щəнг, чəтьн сəр мə hатьн хар
У вьра зу гот нава həвала
Чь мə qəwьми, ль wан нəвала.
—Те бира тə пьш Сандамира чун,
Ч'ьqьле даре мешə бун шужьн,
Wəхта əм шандьн „зьмана биньн“
Жь зома дӧжмьн, кӧ мə нəбиньн,
Бəр р'ийа кəванə, ноли пьльнга.
Əм нава к'ола тəлийан бьн бəлга
Кӧ т'ӧ кəс мə wьр нəqьшьринə.

Әм нәмезкьрьн шәва рәш нә ша
У һедикава кьрә пашла хwә.
Дьшәлпандә мә ба нәсьтъри
Баран тъм дьһат жь әрше қөлкьри
Ль бәр баране щан мә ләрьзи
Әм бубун нәwще нанәки тъси.
Wьра дөдьли пешда һат шәм мә
Әм кәтьн горийа wи әмәле хwә,
Вьр хәбәрдана ләмса ньшкева,
Хөмана тәрийе зу дабьшкеванд,
К'әтә гөһе мә, паше т'әпә-т'әп
Мә рьнд дьбьһист алие хwәи чәп.
Шьк теда нәма әw чита әскәр
Дьчу пешәнийе—мьрна хәдәр.
Қөндахе отомат мә к'өта мьла,
Дьхаст чит бьда бәр һелма гөлла.
Бира мәдабу нөкөме фәрмане:
Диләки биньн бона әрк'ане,
Ләма мә хаикьр к'ин дьле хwәда
Әw чита әскәр дәсте хwә бәрда,
Пәй we йәке дьн, паше һәсп, мәри
Бәр бь пешәнийе зу-зу дьльвин,
Паш wана хени бае малхьрав,
Кө мә ани хар педа дьл-нькнав,
У зьнгина т'ел сәре к'ерана,
Һәр тьшт сәqьр'и нава хөмана.
Әм щие хwәда ман дьл нәсьтъри,
Wәки қөмандар пеш мә нәбьр'и,
Мәе бьда пәй wан читед әскәр
У wана кьрә к'ин у к'әсәр.

Ћəма wи wəхти тə əв мьл кьшанд
У готə мьн: „Qət, тə нəqьршьранд.
Тə тьшт нəбьћист, ћəла гöћ бьде“:
Р'асти жи дəнгəк дьћат дəве р'е.
Мə да сəр ћəвдö тəйах ћьн жи кəw,
Тə'риеда мəр'а гöћ бубунə ч'ə'в.
Дəнге льнга ћəи незик мə дьбу
Паше qəрə'тук бəр мə п'əйдəбу.
Əw пар'а мабу—əwи дьлəзанд
Тə вьр чьрqаскьр хwə пер'а гићанд
Тə дəстəк пар'а авит qьр'ьке
Пе дəсте р'асте к'öм да щенике,
Ноли к'öлма п'əлəwане Зал.
Əw мəри пер'а мəр'ьхи бе кал,
Мə дəст, дəве wи зу-зу гьреда,
У бьрə мешə дəве нəwелда.
Кö ба-баране ə'рд-мешə дьсот.
Чawa wи чахи мə ћəвр'а дьгот:
Мə мə'сики гьр кьрə т'ор'а хwə
Бьрə əрк'ане дəсти зора хwə—
Əw бу запьте əскəре Алман
Мə ль wи бьр'и р'е у гöман.

* * *

Р'ожа зьвьстане тə'в бинə бире,
У щəпа бəрфе пьш Сандамире,
Wəхта пешə'нийа фьрə бе сəри,
Бь кəзара т'опа пəи ћəв кьр гöр'ин.
Дəст зəрпе wана ə'рд дьлəрьзи
Т'əqина гöлла дур дьтəиси.

Кӧштьн у қирʻин, агьр у алав,
Һәв вәгәвьзин нава дәшт, пʻала.
Әʻрд дәсти зәрпе тʻәқийа-қәльши
Хун wьра щәwти рʻьжийа дькʻьши.
Ноли тʻофане әм пешда львин
Мә дӧжмьн қәлскьр у әw дьрʻәвин.
Һасегә, типи мә да бьнпʻйе хwә
Азакьр әʻрде Пʻалан синге хwә.

* * *

Те бира тә wәхта мә кʻар кьр—сазбун,
Жь әʻрде Пʻалан әм зу дәрбаз бун
Һьлкʻьшйан сәр тʻәпе тәвьзи
Дьл әʻрде Алман йәқин ләрьзи.
Һәмьн кӧ рʻьк у инкʻа дажан
Дьле мә бубу барәки гьран,
Ле нета мә әwбу, кӧ рʻьке рʻакьн
Нета мә әwбу, кӧ щәнг мьна кьн.
Мә нет нәдькьр кʻәләфе wара,
Йане кӧштьна дайк у зарʻа
Дәст биньн хwәрʻа наве мерхасийе
Бь wи щурʻәи, ль we пешәʻнийе.
Шӧхӧл у әʻмре хwәи навдари
Әскәре мәи һӧсӧн ле бари,
Гәләк мәстьрә жь we мерхасийе
Бәре әwи бь дәсте пола—че
Дәрб гиһанд дӧжмьн у дӧжмьн қәлскьр,
Паше мерхаси ль сәр хwә һәқкьр.
Әм нәйфа хwә кәси наһельн
Жь we нә кемтьр қәдра дьгьрьн.

Дәст һәр кәси те хьрабийа дәхәс,
Ле нәбу мерхас жь хьрабийе тӧ кәс.
Қәнщи—мерхаси бьре кәлальн
Һәврʻа wальдин, һәврʻа кʻәмальн.
У бои we йәке мә дьл нәдькьр,
Мьна кьра әw, чь дӧ аддькьр.
Те бира тә пъра сәр чʻәме Одер,
Кʻеране хwәва һәвдӧ вәжьни.
Кʻәтьбун аве рʻәхе һәсьни.
Дәст тʻәқандьна гӧлле чʻәк-тʻопа
Дузәркибу рʻуйе дәщт у тʻәпа,
У даре мешә һатьнә котьн
Гӧлла синг у бәр wана вәрʻетьн.
Сәр рʻийа мә гӧнде шәмса рʻахьсти.
Жь кәwше мала дар у бьсти
Тʻәне дьһат борʻина дәwар.
Кʻалина пәзе мабунә бечʻар
У хайе wана хwә-хwә дьтьрсийан
Жь дәсти кьрьн, гӧне хwә гьран.
У әw кәйwанәт щида һиштьбун,
Сәри һьлдабун, рʻәвибун-чубун.
Wәхта һьнәки ль нава баʻа,
Шәрʻе мә кәрʻбу, wьра бин да хwә,
Тә һедикава дор хwә мезәкьр,
Фькра дьле хwә тә мьнрʻа вәкьр:
„Дора мә ханинә, гӧнд у бьрщьн,
Баʻе дәлальн, соqaqe қәнщьн
Вьра бь ләзәт һәр тьщт чекьри,
Ле Wәтʻәне мьн бой мьн четьрә.
Кәмеза әрша чʻйае мә бьльнд

Чьqас дәлальн, әw чьqасә рьнд...
Шьрке ава сар ль нава зәнга
Дьчърусьн гәш бь кәзар рәнга...
Сутайа әзмин дурва ноли кас
Дьбә дәрхуне руйе бәра аваз.
Нав әзмане сут говәнда стәирка,
Дьчърусә гәш, wәк кәне бука,
Феза рийа, дьрба, qәйа у зьнар
Әршара бунә гöhаре кarбар
Әw дьле мьнда чьqас кәмальн,
Чьqас әзизьн, чьqас дәлальн...
Ле әw гöле мә... Ле рәзе тьри...
Ле шайа деме qиза ньтьри...
Нета гәләк зар у гәләк мьләт
Нав Тбилиседа дьбә йәк хирәт:
Ньн wьр рәqаса урьсе qәшәнг,
Кълама Кор-огли нав у бь дәнг,
Йане жи сәwта мәйә әрмәнийа,
Кö дькәлинә wьр дьле бәнгийа,
Әз wан кьздькьм, әз дьбем кәйран,
Wәки бой „Сулико“. Кълама мә әйан“
Әз туме дьрие Wәтәне мә кәwас
Надьм ньвине „хәлкеи пър хас“.
Тә öса дьгот у чәви бь нур
Кәтә бира тә әw хәрибийа дур,
Чawa кöр жь де qәтйа, ле hәрдәм
Тә дьани бира xwә дьле weи рәм.
We шәбәqа сар, wәхта әw qәзийа
Ль мә qәwьми—әрд дьләрьзийа,
Мьж у думане, ноли hератийе

Ньхамт әʻрд, мешә у бәре һесуйе,
Жь дәсте бузе Одер дьрʻәвийа
Бь пʻеле шелу әw вәдьрʻәшийа.
We лʻәзе фәрман ль сәр мә бәрдан:
Кӧ топкьн тәйахʻа дьле хwә әʻйан
У әм дәрбаз бьн алие чʻәми дьн,
Бь дьле әʻгит, хәйсәте эгьн,
Һесуйе зәвткьн, паше бәр мешә,
Лəмса әм qәле кьн, текьн qьрпʻошә,
У паше дәрен сәр we рʻийа фьрә.
Ль кʻӧ мьж жь рʻе һеди дьхӧрʻә.
Wәхта баране ньшкева бьрʻи
У вәqәльшин әw әʻwре тәʻри,
У пʻәнше рʻое этʻим у кʻәсад
Әʻwре рʻәш qәлашт у жорда һат,
Дапʻальки тер сәр дар у чима.
Пьш мә ньшкева, ноли зиае бәд,
„Катйуша“ кьрә фьшина бе кəд.
У тʻәви зәрпе тʻопайә зʻәф рʻьнд
Нава кʻелма кəзар тʻопʻед лʻәрьзи,
Гази мә дькьр, кӧ пешда һәрʻьн,
Жь we сәфәре сианәт вәгәрʻьн,
У ноли мʻәсийе нав ава шелу,
Әм дьшулькин нав кəрʻйа кʻлу,
Тамар мә шьдийан, нолани сима.
Дькʻӧта дьле нава qәфәса
У ньшкева вьр һат дәнге „урʻа“
Йа кӧ әм һəврʻа кьрьбун бьра.
Мә автомат зу да бәр синге хwә
Бәр бь дӧжмьн львин, кʻәтьн алчаха.

Пьшт хwəва мə ћишт əw ч'əме мəзьн,
У п'ала бəр мə мьрьн ле бəзи.
Ћьн меше мəрхе сəри ль бəрда.
Ћесуйе ньшкева хwə сəр ћəвда да.
Нолани сəма əw вəцьньqи
Жь пулемете агьр фьстьqи
Нолани бьр'а бəр зьлфəqаре,
Гӧллə сəр мəда дьћатнə харе.
Əм вəлəзианə п'ала сьх т'уми
У ќьщума мə бь гӧлла лькӧми,
Тиренща тə'ве wе бəста к'ине
Мезəкьр лəша мьрьн-жийине,
Qануне щəнг т'ьме мəрьва навə йар,
Щарна дьхапи, дьк'əви ћəвсар.
Нə бь сəйранга, гӧл у бьнəвш
Бəр мə шəмалда алт'кьрьна гəш,
Ле нава чəтьнаийа бəр ба-барана,
Ч'ьр'ькандьна зəрпа qьрана,
Хуна ə'гита у дьле мерхас
Бəр мə алт'карьн ч'ьруси ќəwас.
Ћəма wе лə'зе ə'рд шьльхи
Нолани ћəжда тӧ жь щи шульки.
Тə бəре хwə да гӧлле нəбхери,
Дьле мə сəкьни, мə тə ньћер'и.
Əw к'əтиə горийа тə—ве кьрьне,
Нə ћогьртийа мə нав щəнг мьрьне
Qал бубу ноли ћəсне сьнщьри
Лаwед гəлəк дийа, ћəвдӧ ќьзкьри,
Ль мə дькарбун хазла хwə банийа.
Wəкə сəд метри-дӧжмьн дьханийа.

Тӧ незик бун, паше гьранат.
Wаркьр сәр дӧжмьн, ду әʼрде вьр hьлат.
У пʼәое халийе hьлавтьнә жор
Пулемиот кәрʼбу ль wә тʼипийа зор,
Әм рʼабунә пʼйа у пешда кʼьшин,
Пулемиот диса сәр мә вәрʼьши,
Ле жь щийе бәре hьнәки wеда,
У вьр қәwьми, чь ки дьле мьнда
Хаикьр бәнгзе тә та аqубәте.
Дӧ гранат hьлда, кʼәти хирәте,
Тә әw hазьр кьр, паше тәлә-тәл,
Тӧ пешда чуи, паше бь дьле кʼәл
Тӧ рʼабуи пʼийа wан гьранат wаркьр
„Бой Wәтʼән-пешда“ тә вьр газикьр
Рʼекʼефи wан кьр, нолани шера,
Кʼәта әм hатьн гьhиштнә wьра.
Қәзийа қәwьми. Hьнәки wеда
Нәh фашист кӧшти ль hасегеда.
Бь дәсте тәи зор, ле гӧлла бепʼар
Ль синге тәда wьр рʼаст чубу хар.
У ль we тʼәне кьзкьрийе кәмуйа
Бь әʼфәрьми тә да әʼмьре хwә,
Wәки тӧ тʼәмйе wәтʼәне дәлал
Дәрбаски эгьн нава щәнг у қал,
Wәки әʼмьре хwә бьдьн у лəвхи
Ле hәвале хwә we қәде дәрхи.
Wәхта сәqьри шәрʼ ль бәстеда
Мьн мәйтʼе тә бь дәста hьлда
Бьрә дәве рʼе у hеди дани
Hәвал вьр тʼоп бун: урьс, әрмәни,

Т'уркмен у тащик, кӧрд у украин,
Мə тӧ ч'ə'лкьри, дьл мə нəнəwи.
Сəр мəзəл сонд хар, кӧ нəйфе hьлдьн
Əм we хуна тə wанр'а бəрнəдьн.
Тə'ва эваре hеди чу харе
Мə wьра стьра: „сəwта эваре,
Сах чьqас гəлəк жь wана нəман,
Йəк бəре т'усьз, йəк берейə щан",
Əм нə дəнгбежбун, ле мə дьстьра
У кьльма мə бь сьтqе бьра.
Зə'ф мəлул бу, дəнг дьчу банийа
У бу мьqаме дьле мə нəмуйа,
Йе кӧ кəтьбун нəйра hогьра.
Ньhа əз тə дьбиньм вьра,
У бawар накьм, дьбə кӧ йəкщар
Кьше мьн мьнр'а дьhа набə йар.
Бежə чь кəр'буи, бежə малхьрав!
Кəр'буне сотьн ль мьн дьл-ньнав.
Шота Мгеаладзе нə тӧ бь хwəи.
Бежə, чьма тӧ кəр'-лал маи.
Ньшкева дйа пир дəст да п'оте мьн,
Бь леве ləрьзи əwe готə мьн.
—Əв нə Шотайə, əви Т'енгизə,
Наве wан hərда бой мьн ə'зизə.
Шота у Т'енгиз hərдӧ щewи бун
Əw hərдӧ бь хwə жь бав у деке бун.
Бəдəна деке wана шир метйə
Бой бəрда wək həв мьн qьниат ретйə.
Hərдӧ ноли həв, hərдӧ шьветəке.
Hərдӧ жи дем гəш, ноли севəке.
Тӧ əwe hани, мьн тӧ наскьри.

—Əw wьра хwəда һеди кəwгьри
Нишани мьн да шькьле дӧ хорта
Йəк wьра əзбум, йе дьн жи Шота
Əw шькьле мəбу wə'де щəнг-qале
Кӧ кьшандьбун ль синге пале.
Əз wьр мə't мам бь пор у пошман
Мьн чə'ве деда ханд дəрде гьран.
Мьн ньфьр' хwə кьр, чьр'а бе ньзур
Мьн вəкьр дəре we бьрина кур.
Əw ə'wре щəнге хəдари дажан
Мьн щарəкə дьн кьрə бира wан.
У мьтале шəр' жорда ани хар
Мьн нета wана да бəр бае сар:
У һьн эвара шewра ə'длайе
У мəһрищана əмəке шайе.
Тəне wи чахи гӧл вəдьбə зор,
Кӧ пəнще тə'ве гəрме дьдə жь жор.
Дйа пир дəрхьстнəм жь wи нали
Əwe мəр'а гот, дьл дькьрнали
—Һəр тьшт дӧнеда зу дəрбаз дьбə
Ноли фьрина тəйре баз дьбə:
Һьн щаһьлтийа т'усьзə qəшəнг,
У һьн бəза пəй мьнмьнике р'əнг,
У даре чинар, һьн дəшт у чиман,
Qəвзе кӧлилка, гӧла-гӧлбахан,
Сəйранге дəлал, говəнд у р'əqас,
У əw кəне мə кӧба дьла хас.
Мьн əw бир кьрьн. Əw мьнр'а пакə,
Ле əwлəде хwə де qət бир накə.
Дəрде мьн пьрьн, кəлед мьн гӧрьн,

П'ьриске агьр дьле мьн дьфьр'ьн.
Т'әгәра әмра өса дьзвьр'ә
К'е кө дьһа чу әw вәнагәр'ә.
Өз дьпәсьньм, кө әw кө́р'е мьн,
Өмре хwә дайә бой wәт'әне мьн.
У әз нахазьм, wәки щарәкә дьн
Пешдабьре щәнг сәре хwә һьлдьн,
Ль дө́не wаркьн дәрд у кө́ла
Щаһьла бьдьн бәр т'оп у гө́лла.
Хәбат гәләкә, ле накьн газьн,
Ле qәт т'ө́ щара әм щәнг нахазьн.
Ле тө́, лаwе мьн, һәрт'ьм wәрә мал,
Бьгьрә шуна кө́р'е мьн дәлал.
Сәрәки мьнхә, һәр'ә әзгори,
Бәр дьле мьнда бьбә бьшкори".

EZDIKI.COM

ЧӀИРӀОКА МИРЗӘ МӘ'МУД

Ль чийаки һәбу зьнарәк,
Бьн зьнерда һәбу заґәк,
Бәр we заґе һәбу дарәк.
Хайе we бу нечӏирванәк—
Бь нав дәнгин—Мирзә-Мә'муд.
Һәр шәбәqа хорте т'әне
Дьдә тире у кәwане,
Дьчу чоле у бәр бә'ре
Нечӏир дькӧшт—дани сәре.
Гоште р'awe wи һур дькьр—
Wи т'ьһәри ә'бур дькьр.
Wи т'ӧнәбу бав у бьра.
Хушк у де—к'ома мера,
У һәр щара дьле вала
Дьк'әтә нав мьтала:
Гәло чьр'а бе хай-хӧдан
Әw т'әне ман ә'рде адан?
Дьлда гәләк кӧл у к'инә,
Ле бав у де әw нәбинә.
Бь фәрмана п'адше дәщал,
Дӧ щәлате хәзәвә бал
Де-баве wи гьртьн бьрьн
Зинданеда әw waркьрьн,

Нав хӧмана шәва тәʼри
Сәре wан фәqира бьрʼин.
Пʼадша бь we рʼькәт нәбу.
Бь hерс әw сәр тʼәхтә рʼабу
У дәнге hерс кьрә гӧжин:
„Мирзә биньн у бькӧжьн“.
Щинар зу we бәʼсе кәсийан,
Нава гӧндда hәвдӧ щьвийан.
Анин Мирзә заре тʼьфал,
Кʼьнщ ле кьрьн, бьрьнә мал.
Hәзар тʼӧлә тәʼм у нәʼм
Wана тʼопкьр—анинә щәм.
Wәхта тари әʼрде дани,
Дӧ бәләде мәрд-мәрдани
Hьлдан Мирзә, кʼьнщ у ньвин
У нане wи у зу львин,
Анин заʼа тʼәне данин.
Әw дьгьhишт тʼәне бист сал
Нава мешә зьнаре чал
Щан ле qәwин—гәwде мера,
Дьл-щәгәрва ноли шера.
Wәхтәке нава дәшта кʼуви
Hьлкʼьшийа жор фелбаз рʼуви
Чʼьванә да xwә ль алчахийе,
Бин wьр hьлда чу бәр заге.
У we әw кәwш нәкәбанди,
Дел ль нава xwә аланди
Мәрʼ у гези hьлда дәстә—
Паqьш кьрийә we әw бәстә.
Hат бина бае эвара,

Шьнгин кәтьнә гөһара,
Тәв қөльби пьш зьнара
Мирзә бәрбь заға хwә һат
У һедика wи дьньват.
Тир у кәwан ль гедабун,
Кewришк у тәйр ле дардабун.
У ньшкева әw дьбинә—
Руви нәwше хwә дьбә-тинә,
Мәр у гези we ль дәстә
Паqьш кьрийә wи әw бәстә.
Мирзә тире вьр һьлтинә
Дькә руви бьтәлинә.
Чок да әрде у дачьви
Бәре тире wи да руви.
Ле тира wи нав у дәнгин,
Зу қөлозбу, кьрә вьнгин,
Кьрә вьзин, кьрә гөжин,
Нав дьрийада вәгәвьжи,
Бе зиан ль бәр заге дани,
Тәне тьрс вьр пешда ани.
Руви дурва wи дьбинә
Кө һәwате әw бьминә
Гьлики wa дьфәминә:
„Сиаро, сиаро чиа,
Чи тәранә госте рувйа?..
Тө тө хофе нәкьшинә,
Фькьра хьрав нәфәминә.
Бәре тире мьн бьгөһез
У бәре хwә бьдә һәврез,
Wәрә әз-тө ноли бьра

Бьжин хwəр'а т'əне вьра.
Тӧе wе həр'и нечʼире,
Эваре беи сəр т'ьвдире.
Хени жь wе, тə'лик həбə
Р'уви ль бəр сəре тəбə.
Р'ожа qайме у йа щəрда,
Əзе тəр'абьм кəму ə'рда".
Мирзə гьлие р'уви т'əмам
Qəбул кьрьн у бу пьзмам.

. . . . . .

Məhəк, дӧдӧ wа дəрбазбу,
Мирзə жь р'уви сəрфьниазбу.
Чьqас гошт у пашханəбу
Р'уви дьхар у пə'н дьбу.
Р'уви həи сəр хwəда дьhат
К'ефа р'уви р'ожəке hат.
Щаhьлтийа wи к'əтə бире,—
Əwи дит к'аре т'ьвдире,
У пьш заг'е нава р'əза
Хwəр'а wьр да тəwлəбаза:
Щарəке чу сəре жерин
У пар'а hат сəре жорин,
У ньшкева сəр зарəке
Wи шерəк дит бьн дарəке.
Əw чəнд məhбу нава кəса
Wи т'ӧ тьшт нəдабу бəр гəза.
Жь дəв дьчу т'ука гəwлаз,
Бьрчи, мə'рум у бəлəнгаз
Wи к'ӧта дькьр ə'мре хьлаз.

Дəст дьлəше дьхə незин,
Жь бьрчибуне дьхə казин,
Р'уви ль бəр чьрqас дькə
У дьле wи п'епəс дькə.
Ле паше qöт'ам у qöрə
Бəр шерр'а əw дьхöрə,
Жь хwə həмьн дьтьрсə,
Аг'ърие шер дьпьрсə:
—Бьра исал—сала мə'сйə,
К'еф у харьн həр шиа т'ъжиə,
Мьр'узе тə чьма р'ъжиə.
Г'öла тə чь ч'ълмьсиə.
Малхьраво р'абə сəр хwə,
Həрə сəйра нава баг'а,
Wан баг'а тöе ləвхи
Шиве иро хwəр'а дəстхи.
—Шер дела хwə wьр ə'рдехьст
У нəрма хwə дəнг wa дəрхьст:
—„Бəле, р'уви—пьзмам р'уви.
Ль ч'йа у бани, ə'рде к'уви
Əз дьгəр'йам се мəhe т'ам,
Ле жь т'ö тьшти мьн нəдит тə'м.
Дьгəр'иам зьнаре тə'ти
Неч'ир ль мьн бунə qати,
Хазла мьн тə, к'ефа тə ши,
Дьле бьрчи чь дьпьрси?
Р'уви дəст кьр навк'елка хwə
Qöрə бəр шер wa дьк'əниа
„Бьра хашбə Мирзə-Мə'муд...
Чьр'а т'önəнə мьнр'а п'ут...

Әз дькарьм қәлийе чекьм,
Доне тәйр у туйа лекьм,
Ћәзаре мина тә вәрекьм.
Тӧ ћажь бае дӧне нини, —
Пәрики бьчук мьн бир тини.
Дәст мьнданә әнбар, одә,
К'и дькарә мьн хәбәрдә.
Мирзә тинә—әз щи дькьм,
Ћьм кәсиба бәла дькьм;
Зьмера xwә қәдим дькьм.
Гава шер әв хәбәр бьћист,
Тамаре wи тәв педа лист.
Әwи анщахи—нәрма xwә
Ль бәр руви wa хәбәрда:
„Гьди, руви, бәхте тәмә,
Бемә щәм тә—әз гӧнәмә".
„На хер, на хер, чь дьбежи!..
Тӧ дьниае кәр у гежи.
Әз тә, равьм, бьвьмә wьра,
Wәки Мирзә у ћәспе wи
Сьбә-дӧсбә, раби бьxwи.
—„Гӧне xwә ль мьн бинә:
Қәлпе мьн дур—нәфәминә
Xwә дин ниньм, рабьм вьра
Мирзә бьдьмә бәр дьрана.
К'е дитийә, дәвә хае xwә,
Дәwca қәнщйе рабә бьxwә.
Бьра қәсәм у қьрар бә,
Әw йәк тӧ щара набә,
Wәки әз тӧ бьвнә бьра

Чьqас рьндә әсле мәра,
Ћәта сахьм ру дөнйае—
Гөра тә-әз тө дәрнәем.
Сәр мәда нае тө әдук,—
Тө бьре мәзьн—әз жи йе чук".
Руви ньћери—шер дьгьри.
Әw wьр кәтә тәфәкури
Мьле шер гьрт—хwәра бьри.

* * *

Ћат бина бае эвара,
Шьнгие кәтьнә гөћара,
Тәв qөльби пьш зьнара.
Мирзә бәрбь заға хwә ћат,
У ћедика wи дьньват.
Тир у кәwан ль пйа дабун,
Кewришк у тәйр ле дардабун.
Ль бәр заге әw дьбинә,
Руви we шер дьгәринә.
Дьле Мирзә нәсьтьри
У әw wьра wa фькьри:
„Щаньм жь дәва фәйдә нае
Әw ћатьнә бой бәлае.
Раст qәсасе сәре мьньн—
Чawa жь руви бьфьтьльм".
—Дәва әw дит у ләзандьн,
Сиаре бәдәwра гићандьн,
Мирзә жь ћәспе анин харә,
Кәтьнә бәр мьл бьрнә малә,
Әзәт-qөльх жера кьрьн—

Мирзә-Мәʼмуд хwәрʼа бьрьн.
Мәһәк-дӧдӧ wa дәрбаз бу—
Мирзә жь дәʼва сәрфьнйазбу.
Чьqас гошт у пашханәбу
Wана дьхар у пәʼн дьбун.—
Тамаре шер жь һәв рʼабун.
Кʼефа руви рʼожәке һат,
Щаһьлтйа wи кәтә бире,—
Әwи дит кʼаре тʼьвдире,
У пьш заге нава рʼәза
Хwәрʼа wьр да тәwләбаза.
Щарәке чу сәре жорьн,
У парʼа һат сәре жерьн;
У ньшкева әʼрде рʼәqи
Wи ньрчәк дит нивхәрʼьqи.
Әw чәнд мәһбу нава кәса
Тʼӧ тьшт нәдабу нава гәза.
Жь дев дьчу тʼука гәwлаз.
Бьрчи, мәʼрум у бәләнгаз,
We кӧта дькьр әʼмре хьлаз.
Дәст дьлэше дьхә незин,
Жь бьрчибуне дьхә казин.
Рʼуви ль бәр чьрqас дькә
У дела we пепʼәс дькә
Ле паше qӧтʼам у qӧрә,
Бәр ньрчерʼа әw дьхӧрә,
У дьбежә „нәй, әв ньрчә...
Бьра, исал-сала мәʼсийә.
Кʼеф у харьн һәр щйа тʼьжиә.
Мьрузе тә чьма рʼьжиә.

Гӧла тә чь чъlмьсиә.
Малхьраво, рабә сәр хwә
Һәрә сәйра нава баға.
Wан баға тӧе ләвхи,
Ле шива иро тӧе дәстхи...“
Кьрче һеди сәри һьлда
У нәрма хwә wa хәбәрда:
—„Чйа у бани мьн гӧһастьн,
Мешә, дәви хwә гӧһастьн
Хәбәре тә қәт нә растьн.
Се мәһ там әз ви әрди
Вәләзйамә ти у бьрчи,
Хазла мьн тә—кефа тә щи,
Дьле бьрчи чь дьпьрси?“
Руви дәст кьр навкелка хwә
У қӧрә бәр кьрче дькәнйа:
—„Бьра хашбә Мирзә-Мәмуд,
Чьра тӧнәнә мьнра пут.
Әз дькарьм қәлйе чекьм,
Доне тәйр у туйа лекьм.
Кәзаре мина тә вәрекьм.
Тӧ һаж бае дӧне нини,—
Пәрики бьчук мьн бир тини.
Дәст мьнданә өнбар-одә.
Ки дькарә мьн хәбәрдә?
Мирзә тинә—әз ши дькьм.
Зьмере хwә қәдим дькьм,
Һьм кәсиба бәла дькьм.
Мьн шерәк кьрйә бәрдәсти—
Дьхwә чь кӧ дьл ле хасти“.

Ҥьрчe ə'рде сəри ҥьлда
У нəрма хwə wа хəбəрда:
„Р'уви, əзе бемə бал тə
Əв ҥьм qəнщиə-ҥьм мьнəтə".
„На хер, на хер чь дьбежи?..
Хӧ дьнйае нə кəр'-гежи,
Чь амьн исафа ҥьрча
Əз р'абьм тə бьвьмə wьра.
Wəки Мирзə wьра дəрдьм
У ҥəспе wи ҥəла сəрдьм".
— Р'увие дəлал, wəрə мəкə,
Дəсте хwə жь ҥəв мəкə.
К'е дитйə дə'ва хае хwə
Дəwса qəнщйе р'абə бьхwə.
Тӧ мьн бьстинə гӧмана
Əз Мирзə надмə бəр дьрана.
Амьнийа хwə жь мьн бинə,
Qəлпе мьн дур нəфə'минə.
Бьра qəсəм у qьрар бə,
Əw йəка т'ӧ щара набə.
Wəки əз-тӧ бьвнə бьра
Чьqас р'ьндə ə'сле мəр'а.
Ҥəта сахьм р'у дӧнйае
Жь гӧр'а тə т'ӧ дəрнаем.
Сəр мəда нае т'ӧ ə'дук—
Тӧ бьре мəзьн—əз жи йе ч'ук".
Р'уви wан гьлйа дьбьҥе
Дьбе „ҥьрчe кери мьн бе".
У ҥьрчe жь щи ҥьлтинə
Бəрбь заге бəржер тинə.

* * *

Һат бина бае эваре,
Шьнгин кәтьнә гөһара,
Тә'в қөльби пьш зьнара.
Мирзә бәрбь заға хwә һат
У һедика wи дьньват.
Тир у кәwан ль пйа дабун,
К'ewришк у тәйр ле дардабун
Әw дурва дьқьшьринә,
Заға да'вә руньштьнә.
Дьле щаһьл нәсьт'ьри
У әw wьра wa фькьри:
„Щаньм жь дә'ва фәйдә нае,
Әw һатьнә бой бәлае.
Р'аст қәсасе сәре мьньн,
Чawa жь руви бьфьтьльм".
—Дә'ва әw дит у ләзандьн
Сиаре т'усьзр'а гиһандьн,
Мирзә жь һәспе анин харе—
К'әтнә бәр мьл бьрьн мале.
Wи we шәве шьлә't нәкьр,
Т'ьвдира хәwe қәт нәкьр.
Сьбәтьре-чә'ве хәwe
Тир һьлда у чу нечire.
У әw қасе щәм wана ма
Архаин хорт қәт нәдьма,
У һәрт'ьми жь хwә дьтьрсиа
Хәwa шәве ле дьқөсиа.
Р'оке диса руви малда.

К'ətə бире, чаwа тə'лда
Əw öнда дьбу нечʻирвана,
Чаwа дəнге тə'жие wана
Wи дьбьhист пер'а-пер'а,
Дəрбаз дьбу заг'е чʻиер'а.
Чаwа р'əфе кəwе hешин
Сəр wир'а дьхьстə гöжин.
Т'əв т'оməриа wан qəзиа.
Wи дани бир щаhьлтиа хwə.
К'ефа р'уви диса р'абу,
Əw бəрбь т'ъвдира хwəбу.
Чу пьш заг'е, нава р'əза,
Хwəр'а wьр да тəwлəбаза.
Щарəке чу сəре жорин
У пар'а hат сəре жерин,
У ньшкева wи дит wьра
Тəйре сьмьр' нав чьнгьр'а.
Жь бьрчибуне qöдум к'ətиə,
Qанате wи бəрда шкəстйə.
Нав кəвьра əw бəлəнгаз
К'öта дькə ə'мре хьлаз.
Р'уви, ижар, бь сəрфьнйаз,
Шьве хwəр'а дькə wак'аз,
Хwə ль тəйрр'а дьгьhинə
Пашопе wи wалдьгəр'инə:
—„Бьра, исал—сала мə'сйə,
К'еф у харьн həр щйа т'ъжйə.
Мьр'узе тə чьма р'ъжйə,
Гöла тə чьма чʻьлмьсйə?..
Малхьраво, р'абə сəр хwə,

Бьлəзинə сəйра нава баʻа,
У wан баʻа тӧе лəвхи,
Шива иро тӧе дəстхи.
Тəйре симьрʻ сəри hьлда,
„Бьра,—гот,—нəчʻарм дьhа,
Əз нькарьм дьhа сьба
Кəwе техмə нава лəпа.
Чьл рʻожа бьн даре həва
Qӧдум кʻатьмə дəст хӧнава.
Тӧе ӧсаи щан у нави,
Дьбежи, qəй сəд кəрави
Дьхəбьтьн тəрʻа шəв-рʻо".
Рʻуви wьра, ноли həррʻо,
Дəст кьрə навкʻелка хwə,
Qӧрʻə бəр тəйр əw дькʻəнйа:
„Бьра хашбə Мирзə-Мəʻмуд.
Чьрʻа тʻӧнənə мьнрʻа пʻут...
Əз дькарьм qəлйе чекьм,
Доне тəйр у туйа лекьм,
Həзаре мина тə вəрʻекьм.
Тӧ hаж бае дӧне нини,
Пəʻрики бьчук мьн бир тини.
Дəст мьнданə əʻнбар-одə;
Кʻи дькарə мьн хəбəрдə.
Мирзə тинə, əз щи дькьм.
Зьмерʻе хwə qəдим дькьм.
Hьм кəсиба бəла дькьм.
Чəндəки пеш нава дəвйа
Диса əз wa тʻəне гəрʻйа
Шер, кьрч жи мина тə wa

Ти у бьрчи бәр хӧнава
Бьн ве даре мьн әw дитьн.
Паши гәләк диләк-лава.
Мьн әw бьрьн щәм хае хwә.
Ћәзар дә'ва wан дьбиньн
У хазла хwә ль wан тиньн".
Тәйре симьр готә р'уви:
„Wәрә пьзмам, ћәйрано щан,
Әз ћәйрана бәжна тәлйан!
Тӧ мьн бьвә we херәте,
Әзе р'ожәке кери тә бем".
„Бәсә, бәсә, чь дьбежи
Ха дӧнйае нә кәр-гежи.
Әз р'авьм тә бьвьмә wьра,
Нан харьне т'әв мә бьхwи,
Паше ч'әве Мирзә дәрхи".
Тәйр гот: „Р'уви, бәхте тәмә,
Мьн мәћелә - әз гӧнәмә.
Чьр'а, хwә әз дин ниньм
Ә'щәле wa бьә'фриньм.
Бьра qәсәм у qьрар бә
Әw йәка т'ӧ щара набә.
Ћәта сахьм р'у дӧнйае
Жь гӧр'а тә т'ӧ дәрнаем".
Р'уви фькьри ћьнәки,
Гӧман да qәнщ—амьнәки,
Тәйр ньћер'и авьр'әки,
У пар'а те дадьч'ьвә
Тәйре симьр хwәр'а дьвә.

* * *

Һат бина бае эвара,
Шьнгин кәтә гөһара,
Тәв қөльби пьш зьнара,
Мирзә бәрбь заґа хwә һат
У һедика wи дньват.
Тир у кәwан ль пйадабун,
К'ewришк у тәйр ле дардабун.
Ль бәр заґе әw дьбинә,
Т'әзә тәйрәк жи анинә.
Дьле Мирзә нәсьт'ьри
У әw wьра wa фькьри:
„Шаньм жь дәва фәйдә нае,
Әw һатьнә бой бәлае,
Р'аст қәсасе сәре мьньн,
Чawa руви бьфьтьльм".
—Дәва әw дит у лəзандьн,
Хwә Мирзәра зу гиһандьн,
Мирзә жь һəспе анин харә,
К'әтнә бәр мьл, бьрьн малә.
Wи we шəве щьлә'т нəкьр,
Т'ьвдира хəwe қәт нəкьр,
Сьбәтьре чә'ви хəwe,
Тир һьлда у чу нечире.
Чəнд мəһ шəм wана ма,
Ле архаин қәт нәдьма,
У һәрт'ьми жь хwә дьтьрсйа
Хəwa щəва ле дьқөсйа.

* * *

Р'оке р'уви к'ома дә'ва
Заге тӧри дәрхьст дәрва
У готә wан: гәли бьра!..
Шewра т'амә ньһа вьра.
Хәбәрдана мә гәләк һәйә;
Бәреда мәсәләк һәйә:
„Дәст һәмьн, кӧ дәста дьшо,
Дәст вәдьгәр'ә р'уйа дьшо".
Гәрәке әм мәщаләкьн,
Дәст т'ьвдира к'аре хwәкьн,
Һәр алийава әм р'аһельн,
Wәки қәнщйа хwә нәһельн,
Ньһа к'ома мәйә п'ьр'
Ә'бур дькә бе ч'ер'—ньфьр',
Сайа сәре р'awване мә
Хорте дәлал—фәрмана мә.
Ч'ә'ва һәр щйа бьгәр'иньн,
Мирзәр'а п'ешк'еше биньн.
Дьбежьн, кӧ мәрдине,
П'адшак wьра дьминә.
Qизәкә бь бәнгьз нур
Wи дил анийә wәлате дур,
У авитийә бьрща һешин,
Дьхәирә гӧла р'әнгин.
Наве we qизе хут Зинә,
Бәдәwa мина we т'ӧнинә.
Дьбежә р'ое тӧ дәрнәе,
Бәдәли тә әзе дәрем.

Бәдәwә, ноли һива әрша,
Льбасе we жь хас қөмаша,
Qаше чәва ноли бәраша,
Тьли-печи тәв мумаи,
Гөли дөта һур һунаи,
Пewр у мезин нава гөлийа
Дьчьрусьн дәwса зера.
Гәрдән wәрдәки бьльндә.
Qам-қьнйати чьqас рьндә!..
Бина мехка те жь һелма we,
Мәрийа сах дькә келма we,
Чьл щари аве бәр тиньн,
Чьл дьшон, чьл жи һьлтииьн.
Хьзема карбарә балә
Дьранә мәwиже бәдкала.
Qимәте кьле we сәд зерә
Шәрм дькә мәрьв ле бьнерә.
Әва кәвт салә падше кал
Дьмәшә бой кәча дәлал
Әw дьхазә we бьстинә,
Ле Зине wи наһәбинә.
Зин һьлданә зер у хәлат
У көба падше нәтәwат.
Дәстәкида финщана жәр
Йе дьнеда соранийа бәр.
Әв кәвт салә, ноли кәwа
Qанат шкәсти бәр хөнава,
Әw waркьрийә бьрща тари,—
Һесьр жь чәва дьбари,
Наһелә тө кәс һәрә щәм,

Хени щарикә we дьлрә'м.
Wәхта hьнәк дәри вәкьн,
Агьр, бьруск ле дьпәкьн.
Әw ль wана дькә qурин:
„Дури мьн hәрън, мә'р у зури.
Йан әзе ве жә'ре вәхөм
У соранийе дьле xwә хьм".
У әw Зина мә вьр готийә.
Лаиqи Мирзе мәлкәмотийә.
„Hәта әм сахьн hәwате,
Гәрәке топкьн тәwате,
Кө бәдәwа роhьлате
Мирзәра текьн бәртилә,
Тәне нәhельн сефилә".
Изьн wана хаст шере чурин,
Пешда hат у кьрә әорин:
„Ә'йанә qәбила шера,
Жь we дәркәт наве мера,
Ньсла әсьл у мерхаси,
Дәст мәдабу олк у чарси,
Херәтхане әтәме тәйр,
Говәнде че, дә'wат у сйар,
Xwә нәдьhишт мә тө qәнщи,
К'е кө ль мә дьхәръши.
Ә'рде нәхьн наве бава,
Бьгәрън дөне-hьндава
Мирзәра бьбиньн зәрике,
Кө шабә әмре wи айке".
К'ома дә'ва вьр йәк щар
Р'азйа xwә дан-чунә хар.

Р'уви ль пешйе ләзанд,
Хwә мешәр'а wи гиһанд
Марҭангәки даре би
Wи пе ләпе хwә чьни.
У ани wьр кьрә нир.
Марҭангәк жи wи вәр'от
У әw жи wьр кьрә щот.
Ҟьрҷе у әw шере һар
Wи гореда нире хар.
Гьрт р'йа бажаре Мәрдине
У чунә рәва Зине.

* * *

Р'уви тәйре симьр'ани
Qәсәм, қьрар же һьлани,
У гот: „һәр'ә сәра мәзьн,
Теда т'опьн бук у жьн.
Тӧ дайнә сәр т'awане.
Wәхта әм бенә мәйдане,
Wьра һәwар-газйе һәбә,
Бьра ҟьш ль сәре тәбә.
Wәхта Зине т'ьвдарәккә,
Дәре п'әнщәре хwә вәкә,
We һәwаре әw мезәкә:
Дадә Зине у we дәрхә,
Ль сәр һәwe у әwра хә,
Qәwата хwә нәһевшинә
Зине сахи мьнр'а бинә".
Тәйре симьр' wьр қӧлозбу

У ə'wрар'а дə'w у дозбу.
П'əрwəдьда сəр Мəрдине,
Дани бəр п'əнщəра Зине.
Р'уви дə'вава ләзандьн,
Ҟафе Мəрдинер'а гиһандьн:
Р'уви готə шер у ҟьрч'е
„Шере бьра, тӧ ҟьрч'а че,
Һун ноли дӧ һəспе жир
Бь ләз wарьн тек'əвнə нир.
Wəки пəй мə гази-щəрдбьн,
Һуне зу жь нир хьлазбьн.
Чь сəкьнинə һивйа мьн,
Мач'а щот əзе бьгьрьм.
Qəwəта wа жь к'ӧ биньм,
Кӧ wи нири бьк'ьшиньм,
Жь щəрд у газйа хьлазбьм.
Əз ҟəйрана qəwəта wа.
Һун дькарьн ноли сə'ва
Нир бавежьн у wьр сазбьн
Жь wан газйа зу хьлазбьн".
Ҟьрч'е, шер хwə пашда нəдан,
Нире хар жь ə'рде һьлдан,
Жь хьзмəте хwə нəһевшандьн
Щот ноли га wьр к'ьшандьн.
Р'уви дəст да мач'а щот,
Шер, ҟьрч'ева зу ажот.
У ноли мач'к'аре че
Нава пежəк р'ьдесе
Р'уви к'əтə агосе.
Хут wи чахи жь бажер

Мəри к'ом-к'ом hатьнə жер,
У жь от'ахе дəh гозə
Бу qуртини, hewарзə.
Т'əлал р'абун вьр дəфедан
Гӧрз-к'əмəчə мьзгəвте дан.
Готьн: „Wарьн ə'щеба гьран:
Р'уви, ҥьрч', п'адше, дə'ва.
Ə'рде мə данə бəр шова.
Ҥьрч'е шерва нир дьк'ьшинə,
Р'уви мач'а щот дьбə-тинə".
Мəзьн нəман, бьч'ук нəман
Чун т'əмаша ə'щеба hан.
Щоте р'уви у к'ома wи
Wана wьр кьрə пек'əни.
Чь сəре wа əз бешиньм.
Ль фəне р'уви бьҥəсиньм.
Əм вəгəр'нə бəрбь Зине—
Бəдəwа нава Мəрдине.
Стик жь нава зьбаре
Р'əвйа сəре мьнаре,
У wьра готə Зине:
„Бьнhер' р'аста Мӧсҥине,
Р'уви у п'адше дə'ва
Мӧсҥин данə бəр шова.
Ҥьрч' шерва нир дьк'ьшинə,
Р'уви мач'а щот дьбə-тинə".
Зине бəре баwар нəкьр;
Дəре р'əwаqе хwə вəкьр
У дит wьра, wəки стйе
Готийə wе гьлие р'астие.

Һәма wи чахи һьндавда
Тәйре симьр wьр чьрқасда,
Зина қизин жь wьр дәрхьст
Ль сәр әwр у әрша хьст.
Гәшә вәһат нава һәwе,
Фьри сәр әwре хәзәве.
Зине сахи-сьламәти,
Ани һат wи гьһиандә щи.
Чахе руви жер қьшьранд,
Тәйре симьр Зине рәванд,
Лəз әлами шер, ньрче кьр,
Бәнсами жь стöе wан вәкьр,
Һәр йәки алики рәви—
Данә бәр хwә мерг у зәви.
Әз пәй реча wана нәчум,
Ньзам кижан реда әw чун.
Кәта мале wан ләзандьн,
Анщахи бина хwә дькьшандьн.
У бәр заге кома wана
Сәкьнин кö Мирзә бе
У бьгьһиньне ве щабе.

* * *

Һат бина бае эвара.
Шьнгин кәтьнә гöһара.
Тәв қöльби пьш зьнара.
Мирзә бәрбь заға хwә һат
У һедика wи дьньват.
Тир у кәwан ль пйадабун,

К'ewришк у тәйр ле дардабун.
У ньшкева әw дьбинә,
Дә'ва we говәнд гьртинә:
Р'уви кәтйә сәрговндйе,
К'ефа хwәр'а әw дьстьре.
Дьр'әqьсә qәшәнг, чәләнг
Бәла дьбә ч'йа газ у дәнг.
Мирзә тьрса насьт'ьрә,
Сава кӧле ле дьгьрә.
Ньндьк ма кӧ хава һәр'ә
Wьра әw wa дьфькьрә:
„Әwан вьра ль сәр мьн
Бун щә'сусе бе амьн.
Р'ожа мьн к'ӧтасие һат,
We мьн бьхӧн бе сәр бәрат“·
Дә'ва әw дит у ләзандьн.
Хwә Мирзәр'а зу гиһандьн.
Мирзә жь һәспе анин харә,
К'әтнә бәр мьл, бьрьн малә.
Мирзә һәw wәхтәке ньһер'и
Зәрик wьр сәр п'осте нери
Сәри бәрда кәр'руньштйә.
Бәдәwә, ноли һива ә'рша,
Qаше ч'ә'в ноли бәраша.
Гейма we жь хас qӧмаша.
Т'ьли, печ'и т'әв мумаи,
Г'ӧли дӧта һур һунай
Пewр у мезин нав г'ӧлйа
Дьч'ьрусьн дәwса зер'а
Гәрдән wәрдәки бьльндә,

Qам-qьнйати зәфи рьндә,
Бина мехка те жь hелма we,
Мьрйа сах дькә келма we,
Хьзема карбарә балә,
Дьран мәwиже бәтнала,
Мирзә xwә wьр сәр hәвда да.
Ль бәр бәдәwe тәмәнәда
У готә we: „сәлам тәра
Хушка рое, qиза пәрйа.
Хьзмәте тә, кө hати вьра".
Зине дит хорти бәдәwә,
Бәжн бьльнд, дьране сәдәфә.
Серида колос—дәстмалә,
Нөсна бәдәw heqин балә.
Дьләки на we сәд дьли
Мирзә нәбанд у wакьли:
„Тәйр әз аним бой нәвса тә,
Кө бьдита мьн qәлса тә
Мьн ракьра дьране тә,
У qөт кьра вьра щане тә.
Wәрә руне хорте пьспор
Hивйа тәйә сурәте сор".
Льнге Мирзә жь шабуна
Кәвьр у әрде заге нәгьрт.
Шабун у кән wи hәв hуна
У kawa xwә wи wьра гьрт.
У дө дьла hәв нәбанди
Кәтьнә шewра ньqьтанди.
Мирзә зәф каре xwә нәкьр
We шәве дәwата xwә кьр.

Дәʼва әʼзәт, қӧльх кьрьн
Һәрдӧ wьра хәwрʼа бьран
Рʼожа дьне Мирзәе һан,
Бой һәдәwа нов әʼйан
Биркьр рʼаw-нечʼира хwә,
У дарда кьр wи тира хwә.
Ньһа изне һун бьдьнә мьн
Әз бьстиньм вьр бина хwә.

СӘРЕ II

Рʼож бӧһӧрин, мәһ бӧһӧрин.
Хәлqе Мәрдине дьфькьри:
„Гәло кʼе һат Зине бьри“
Хут wе рʼоже пʼадше диньк
Дәнг да щьмаәʼта Мәрдине:
„Кʼи—кӧ һәрʼә Зине бинә—
Гьранйа хwә wе зерʼ бьстинә“.
Тʼӧ кәси дьл нәда бәр хwә,
Wи шӧхӧли һьлдә сәр хwә.
Пирәк жь пира ӧнкʼофи,
Нәтьрсйан жь тʼӧ хофи,
Щьмаәʼт тʼәв wеда да,
Дәст да сәр синге хwә—
Готә пʼадше: „әзе биньм,
Һәqе хwә жи бол бьстиньм“.
Пʼадша һьнәки ләзи бу,
Гьлйе пире зу рʼази бу,
Чʼәʼв қӧрчʼьманд вьр пира дәлкʼ
Геймә хwә кьр, педа бу әлкʼ,

У зу сиар бу ль к'упе сор,
У паqьшкьр бевла кинор.
Жь qальб дəрхьст мə'ре жə'рин—
Мəрьвхöре кьрə ə'ор'ин.
Кьрə qамчи əwe əw „зйа“
Зина qизин hежа гəр'йа.
Əw фьр'и ноли п'ьриске
Т'əви бае бобəлиске.
Фьр'и бь дəлк'е фəнəгори,
Фьр'и сəр ə'wре р'əши тə'ри,
Фьр'и сəр ч'йае бəрфə сəри,
Фьр'и сəр бə'ре бе сəр-бьни,
Фьр'и сəр дə'ле бе п'егəи,
Ле сəр дəнани жь иза р'уви.
Чь сəре wə əз бешиньм?
Ль дəлк'е пире бьнəсиньм.
Пире дьгəр'ə ль həр али,
Əw дьбинə ч'йаки хали
Дуки зьрав hьлдьк'ьшə
Бəрбь wи дуи əw дьмəшə.
Заг'а Мирзə we wьр'а дит,
Мə'ре жə'рин wеда авит,
У к'упе хwə we дəвəр'уйа
Пьш заг'е кьрə нав дьр'йа.
Бəнгьзе хальфйа we хwə кьр,
Ль бəр заг'е wа лавакьр!
„Гьдино, əз бəхте wамə,
Hун мьн хайкьн, əз гöнəмə:
Əз хальфим, к'оча мамə,
Р'йа, бащаг'а нə бəлəдьм

Бьһельн щəм wa бьминьм".
Ньшкева руви жь щи рабу,
Ноли гӧлле дəрира чу.
Дəст авитə мьле пире
У раqəтанд жь we дəре.
Мирзə-Мəмуд тəмул нəкьр,
Пире ани у qəбул кьр.
Руви бь һерс готə Мирзə:
„Бьра, пире бь фəн писə,
Пешйа готйə: „əw пире һа
Мəрьв дьхьнə нава дəлка.
Мьн готə тə—кефа тəйə.
Qəзйа пире бефьтайə".
Мирзə гӧһ нəда руви,
Пир хwəра кьрə демари.
Сьбəтьре чəви хəwe
Мирзə рабу чу нечире
У Зине һишт һивйа пире.
Кома дəва бае бəза
Чун пьш заге нава рəза,
Хwəра данə тəwлəбаза.
Пире ль бəр фəна хwабу,
Дəнг Зине кьр жь щи рабу
У we дəсте хwаи нəрьки
Да сəр поре weи шьрьки.
У готеда: „даик гори,
Тə qьреш буйə тел-тəмбори,
Əзе иро аве гəрм кьм
We qьреже тəмам дəркьм".
У we хwə wьр əглə нəкьр,

Дәст мәщәла фәна хwәкьр.
Чу пьш заґа, hатә заґе
Ә'шебмаи готә Зине:
„Hәла wарә, бьн дарчине,
К'упәки мәзьн данинә.
Ньзам зерә, йан к'арбарә,
Йан хут hива чьлийә
We дöшхöлә у дьгәрә".
Зине шаш ма we ә'шеве
Бәре хwә да we hьндаве,
Бәр к'упе пире готи
Qәрәфиска әw р'уньшти,
У кәтани бәне пьште
We хwә бе тьрс wьр даhиште.
Пире бь лəза гьhиште
Льнге we гьрт, т'әв даhиште.
Qалґаг ани дəри дада,
Мә'ре жә'рин кьрə qамчи
У зу ль сəр ч'йар'а гавда.
Хут we р'ожа к'ъвшкьри
Әw ль бəр п'адше сəкьни,
Зине сəр бəнгзе бəре
Жь к'уп дəрхьст ль бəр сəре
Бəр т'əхт р'уньшт у готеда:
П'адша, qöрбан, бьбахшинə,
Әзə лəзьм, həq бьк'ьшинə".
П'адша бь дьлəки эше
Həqе пира фəн да к'еше.

* * *

Әз нәсәкьньм сәр wан йәка,
Чаwа пире дәсти дәлка
Сәра падшеда хwә щи кьр,
Орта дьлада дилбәнди кьр.—
Бь гьлики wа көрт готи:
Пире бу әwанйа Боти.
Вәгәрьн әм сәр әгите хwә,
Йе кө ньнге нава баға,
Тир кәwане wийә ль пйа
Ньм ша дьбу, ньм дькәнйа.

. . . . . .

Ньат бина бае эвара,
Шьнгин кәтьнә гөнара,
Тәв қөльби пьш зьнара,
Дурва те кайна бәрха,
Хөшин кәтйә пәлаха.
Жь бьлуре те дәнге зизә,
Әрд у әзман педа сисә.
Не нае хан рйа кадьзе.
Стәйрк дор Ләйле кәтнә резе,
Тәк же дурә Мәщруме гәш,
Сәр әрдеда те шәвәрәш.
Шьван дьстьре „Хозане“
Дьәwтьн кәлб ль зозане.
Мирзә бәрбь заға хwә ньат,
Бь кефа хwә wи дьньват.
Тир у кәwан ль пйадабун,

К'ewришк у тәйр ле дардабун.
У Ньшкева әw дьбинә
Заґә тә'риә, кәс тӧнинә:
Нә wьр пирә, нә жи Зинә.
Т'әв һәв буи дәрк'әт дәрва
Бь кәмде зоре qужйа дә'ва.
Р'уви кома xwәйә сәйре
Һатә бәр заґе ә'сәйе.
Бь һерса Мирзә нәсьтъри,
Xwә авитә песира руви
У да сәр wи кәло гьри.
Нав искинйа wи готә wи:
„Мьн хәбәре тә һьлнәда,
Ләма Зина ч'ә'врәш бәрда".
Р'уви готе „зә'ф мәгьри,
Бәр xwә нәк'әв—нәфькьри,
Әз тек'әвмә т'әфәкури.
Хәма жь тә бьqәтиньм,—
Зине шарәкә дьне биньм.
Ле һәма сәр wе qьраре,
Wәки гӧр'а мьн дәрнәе".
Р'уви xwә зә'ф әглә нәкьр,
We лә'зе дәйн ль дә'вакьр,
Пе бәньке кәвт хәләqә
Гьреда ә'лба т'әнәкә
У кьрә дәфа дә'wате,
Бу дәфчийе че, дьл шәwате.
Зӧр'нәк да шер, йәк да кьрч'е
Чунә ә'рде Мәрдине че.
Әз пәй реч'а wана нәчум.

Ньзам к'ижан р'еда əw чун,
Ле р'оке сьба hавине
Дəрк'əтнə ə'рде Мəрдине.
Зӧр'не зор кьрə гӧжə-гӧж
Дəнге дəфе вьр бу hавьж.
Жь от'аха пенщ-шəш гозə
Бу həwара дə'w у дозə.
Т'əлал р'абун вьр дəфе дан.
Гӧрз—к'əмəчə мьзгəвте дан
Гот:—Wарьн, ə'щеба гьран...
Р'уви р'асте буйə дəфчи,—
Кьрч' шерва бунə зӧр'нəчи...„
Бажар hьлшийа ве т'əмаше,
Говəнд гьртьн, к'əтнə мəше.
Т'ӧнəнə к'ӧрдəк ль həwате,
Кӧ бəр дəф-зӧр'на дə'wəте
Тамаре wи нəлəрьзə,
Əw пашда нəе у нəлнзə.
Говəнд фьрə у мəзьн бу,
Кəсəк р'уви нəгазьн бу.
Бьра р'уви wан ə'глəкə,
Щьмаə'те вьр хwə шакə.
Əм вəгəр'ьн бəрбь Зине,—
Бəдəwа нава Мəрдине.
Тəйре симьр' wьр qӧлоз бу
У ə'wрар'а дə'w у доз бу.
П'əрwадəда сəр Мəрдине
Дани бəр п'əнщəра Зине.
Гава кӧ Зине тəйр дьбинə
Дьбежə: „Хwə бьшьдинə,

Ћәта тә те баска вәкә,
Зине щьћезе хwә баркә".
Жь щи ләqанд we бархана,
Кӧлав, дошәк у орханә,
Хелйа буке, бә'лгие qәрqаш,
Шә'р, qӧ'ьни, чӧхе qӧмаш,
Бист т'әмәзи, сәд шә'ре р'әш,
Бист у чар дерә, донздә к'офи,
Дӧсьд qәйтане бәр зьлфи,
Панздәћ бәрош, си у дӧ сьни,
Йанздә ситьле мәзьни:
Бь гьлики:—мал нивида
We сәр тәйре симьр' щида.
У бь хwә жи ль сәр сйар бу,
Нава ә'wрада wарзәбабу.
Ль таqе жоре сәр мьнаре
„Зине бьрьн...", стик дьqарә,
Ћәр алйава мәри бәзйан
Нав бажерда бу ћәwарзә.
Дә'wа, кӧ бьћист дәнге стйе,
Дәф-зӧр'нә ћьштьн р'асте,
Ћәр йәки алики р'әви
Данә бәр хwә мерг у зәви.
Тәйре симьр' сьламәти
Зине ани гьћандә щи,
Ль бәр дара заґа т'әне
Ћедикава пәйа кьр—
Дьле Мирзә кән у ша кьр.
К'ома дә'ва хут we чахе
Т'оп дьбьн ль бәр заґе,

Дәрбаз дькьн әw we шайе.
Әм wан бьһельн wи кали,
Вәгәрьн щәм падше кали,
Кӧ өндабу әвина wи.
Падща гава кӧ дьбинә,
Кӧ Зине диса дьзинә,
Тәлал анин у дәфе дан,
Гӧрз—кәмәчә мьзгәвте дан
Го:—„Warьн, шәре гьран.
Руспи хӧкьн зьрнех—колос
У лəз зинкьн кьнеле боз,
Мәртале xwә, рьме пола,
Һун гьредьн бь дӧһела.
Ке кӧр һәйә-xwәра биньн,
Мьрида пәйа бьшиньн,
Бьра текьнә һəвана
Тəраq, qawит—дəwса нанә,
У кәтани фьравине.
Бьщьвьн бәста Мәрдине,
Ке кӧ нәе—сахбә щәлат.
We бьшкенә ле qам-qанат".
—Падша кәси накәбинә,
Ордйа әскәр дьщьвинә
Бь бәләдйа пира дәлк
Әwи лəзанд шәре бәрк.
Wəхтке Мирзә дәрте дәрә,
Дьбинә ордйед әскәрә
Тенә сәр wан дәw у шәрә.
Кәсабе кәвьре әрда,
Кәсабе стәйрке нав әрша,

Ћәсабе халийе ћәми ћәйә,
Ћәсабе wан қәт тӧнәйә.
Тәви ньзә-мәртал кьри,
Мәртал жь пола чекьри,
Ћәспе wан бозә-әрәби,
Шьвета ћәв тәв навтәжи,
Ль пешйе шехе сәдани
Пире әw бәрбь заге дани.
Мирзә малра дьгьћинә.
Тир у кәwана ћьлтинә,
Нәвсе мале дәрхьст дәрә
У готә wан: „Рабьн шәрә!..
Падша бь әскәре хwә пър
Сәр әрде мә бунә ньфър
Мерхасе wан жер дьгәрьн
Дьхазьн мә дил бьгьрьн“.
Мирзә у Зина гәрдән қаз
Зу бәре хwә данә ћәвраз.
Бәр зьнара хwә тәландьн,
Бәне кәwана шьдандьн,
Тире Мирзә нав чәнд лә'за
Мерхасе падше вәләзанд.
Ль әскәр бу ћәwар-гази,
Wан ћьлда рьм-шур тази,
У дәст шәр бу—шәре гьран,
Ћәвкәтьн мер у пәләван.
Хут we лә'зе руви чу жер
Топ кьр кьрч у тәйр у шер
У гот: „Ћәрьн, ћәр йәк жь wа
Ћәзара биньн жь щьнсе хwә.

П'адша һатийә сәр мә дә'we
Әме wан технә нава cawe.
Ми п'е xwә, бьзьн п'е xwә,
Һәр йәк сәр ә'мәле xwә.
Шер we пьште wан бьшкеньн
Ћьрч'е зьке wан бьдьр'иньн,
Тәйр ч'ә'ве wан дәриньн—
Р'уви qуше wан бькожьн".
К'ома дә'ва лəз бәлабун,
Нав мешәда әw өндабун.
У һәр йәке жь wана
Ћәзар дә'вә да ду xwә
Һежа ордйа wан к'ьшйа.
Р'уви бь фән пьш заг'е
Дә'вә т'оп кьр алчахйе,
У фәсала дөжмьн, һәспа
Бәржерда к'ətә дəсте дә'ва.
Дəст ль шәр'бу. Р'аста мəзьн,
Сийар у дә'ва ле дьбәзьн,
Дә'ва, әскәр вьр ләвк'ətьн,
Сийар wьр к'ətьн, дә'ва к'ətьн,
У бу шәр'әки т'ами һар,
К'едəре кө жь мала Зал
Пе хизара Ә'лйе шер
Т'әк дькарьбу т'ә'мул бьда.
Р'ож дәрбазбун,—wана ләвда.
Шəв дәрбазбу—wана ләвда.
Мирзә чекьр wанар'а бәнд
У сьбәке фəсал wан стәнд.
Ч'ита мера жь һəв qətанд

Бəри wан да у р'aqəтанд.
Сьламəти п'ара wи к'əт,
К'е мала xwə qəт дəрнəк'əт,
Wəхта əw пира ə'нк'офи
Нəсьт'ьри жь т'ö хофи,
Дит əскəре п'адше qəлсбу,
Бь лəз к'упе xwə сор сиар бу.
Зу hьндавда əw qöлоз бу
У ə'wрар'а дə'w у доз бу.
Мирзə пире дьqьшьринə,
Кəwан дəста дьшьдинə.
У тира xwə пола бьмор
Дəве к'упе пиреи сор
Бу вьзина тира кəвəр,
К'уп дьк'əвə—к'уп бу дö кəр
Щəндəке пира к'əлахə
Ль зьнер к'əт, дьп'əльхə.
У Мəрдина' ньзəмəти
К'əтə дəсте дə'ва-р'уви.
Hежа п'адша, wəзире wи
Р'уви жь бажер дəрани,
У əw hьнəки wеда кьр,
Сəре wана щə'нме шакьр,
Мирзə анин у сəр т'əхт
Кьрьнə мəзьне həqиqəт.
Зер'-зиве нав мьнара
Wи бəла кьр фьqара.
Хəрщ у хəр'аще wана
Wи бахьшандə wана.
Т'əзə Мирзə xwə к'аркьр

Xwə—Зинера дəwət кьр.
Ĥəвт рожа у пəвт шəва.
Wан wьра тъм дəфе да.
Əз wьр бумə сəрдəwəти,
Се сев пара мьн жи кəти:
Мьн севəкə сорə у ал
Да Мирзə у Зина дəлал,
Йа дьн—сорхал ньтьранди,
Да we зара чирок ханди,
Сева сьсийа—сурəт бьĥöшт,
Бой хатьра, мьн xwəра ĥишт.

СӘРӘЩӘМ

	Р'у
Т'әwше гönде мә	5
К'ьлама ә'длайе	7
Кәч'а к'örда	9
Ль сәре ч'йа	12
Ӈей qәлән	14
Мәри у мә'р	16
Нәхwәшийа поэтийе	19
Әрмәнистанер'а	21
Дике гöhп'ьрч'	23
Qьса щьмаә'те	25
Тәйар	31
Р'астӈатьна Р'уставе	37
Ч'ир'ока Мирзә Мә'муд	52

EZDIKI.COM

Р'едактор Н. Махмудов
Шьклчи А. Закарйан
Р'едакторе бәдәwие Ан. Гаспарйан
Р'едакторе техн. Е. Ахирйан
Коректоред контрол: Гар. Һакобйан, Ләтифе Ә'мәр

ВФ 03746. Т'әмбә 700. Тираж 1000

Бона нәшркьрьне һатйә қолкьрьн 10/V с. 1959
Бәлгнәшире нәширәте 3,4
Бәлгнәшире мәнгәнә, 5,5 кағәз 84×103½ қимәт 1 м. 70 к.

Нәшьрхана 1-е. Идарә йа Һайполиграфһрате
Ереван, соқаqа Алавердйан № 65 с. 1959

INSTITUT KURDE DE PARIS
ENTRÉE N° 832
Exemplaire n°2

Р'асткьрьн

Р'у	Хэт	Ӏатийэ ньвисандьне	Гэрэке бьхуньн
5	2	Ӏьнэвше	бынэвше
8	11	нь'Ӏа чине	ньӀа аза чина
11	9	Ӏьмбэри	Ӏьлбьр'и
15	11	бе	бь
16	16	жи	wи
25	16	бэлбуэ	бэлубэ
28	19	qӧч'	qӧлч'
37	1	р'асӀатьна	р'астӀатьна
39	11	бьна	бина
44	14	шэмса	лэмса
59	1	хwэр'а	хэwр'а
61	12	дэсте	Дэсте мын...
68	23	Ӏолданэ	Ӏьлнадэ

QИМƏТ 1 М. 70 К.

EZDIKI.COM

Найнетһрат